

זאת ה'תורה

שבת ואתחנן-נחמו תשע"ט

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב **יצחק גינזבורג** שליט"א

גַּל עֵינַי וְאַבְיָטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ

מתי אהפוך
משכיר לעצמאי?

09

הסיפור החסידי רבי אהרן מבעלז	29
מענות ותשובות תשובות הרב לשואלים	31
האקדמיה התורנית הפוסטמודרניזם והשפעתו	32
רמז בפרשה פרשיות קריאת שמע	36
המדור <i>אלידים</i> אלקות בפשיטות	37

"מפי עצמו"
נקודה מעובדת

03

שבעה היכלות
הילות האריז"ל

04

בטול הקליפות
ביאורי ר' לויק לתניא

12

ניגון חסידי
ניגון 432

21

פרקי אבות
פרק ג משנה יא

22

מעין גנים
שידוכים: מן השמים ומן הארץ

23

ארבע מהפכות
גדר תושבע"פ אחרי כתיבתה

26

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל הקוראים היקרים. שבת ואתחנן-נחמו בפתח, כשניחוח ט"ו באב עוד באפינו, ואנחנו עם עוד חוברת ואביטה מלאה בכל טוב – דברי תורה וחסידות עמוקים המרוויים ומנחמים את הנפש.

מה בגליון? נפתח עם נקודה מעובדת מהשיעור אותו מסר הרב במעמד קבלת פרס היצירה התורנית (להרחבה ראו בגב החוברת) – "מפי עצמו", בו ביאר הרב את ההבדל בין ארבעת החומשים הראשונים, שנאמרו מ"פי הגבורה", לבין חומש דברים, אותו אמר משה "מפי עצמו", ההבדל בין נבואה לרוה"ק וההדרגה שבגילוי אלקות בעולם הזה. נעבור לשיעור מהילולת האריז"ל בשבוע שעבר – **שבעת ההיכלות**, בו התבארה כוונת העליה בשבעה היכלות מ'ברכו' ועד לתפילת עמידה בכתבי האריז"ל, בעבודת ה' ובענייני פרנסה, עם תוספת נחמדה לילדים. משם לשיעור בביאור על פרק יט בתניא של בעל ההילולא של כ' באב, רבי לוי יצחק שניאורסאהן – אביו של הרבי, בו התבאר עניין בטול הקליפות בעת גילוי עצם הנפש האלקית בשעת נסיון, כשאגב מתבאר בשיעור אחד מפסוקי ההפטרה של שבת נחמו. את החלק הראשון נחתום עם ניגון חסידי, מספר 432 משבת פרשת קרח.

בפרקי אבות אנחנו נשארים השבוע בפרק ג (כהוראת הרבי, לאור שינויי המנהגים ביחס ללימוד פרקי אבות בשבת שעברה) עם ביאור על משנה יא "המחלל את הקדשים והמבזה את המועדות וכו'", על חמשה פגמים המבוארים במשנה לפי ספר הספירות חכמה-בינה-תפארת-יסוד-מלכות. במעין גנים לט"ו באב – שידוך מן השמים ושידוך מן הארץ, נלמד על ההבדל בין שידוכי ט"ו באב לשידוכי יום הכיפורים ועל הדרך הנכונה ויצירת איזון ביניהם. בארבע מהפכות נמשיך עם המהפכה הראשונה (8) כשהפעם יתבאר הטעם לקריאתה 'תורה שבעל פה' אף לאחר שנכתבה ולמהות הלימוד בה באופן זה. בסיפור החסידי נקרא על בעל ההילולא של כא אב, רבי אהרן מבעלז ועל הקשר שלו לרבי מליובאוויטש. במענות ותשובות נקרא על שליחות מול לימוד באוניברסיטה, תיקון לחולה בשם ישראל והנחת תפילין כל היום. במדור האקדמיה התורנית נקרא השבוע על הפוסטמודרניזם והשפעתו – על ההבדל בין נבואת משה רבינו לנבואת האבות והשפעת הפוסטמודרניזם על המדע המודרני. ברמז בפרשה נלמד על רמזי פרשיות קריאת שמע. ונסיים עם המדור לילדים בו ילמד אותנו רזי על יסוד המחשבה החסידית – אלקות בפשיטות.

הודעה: בימות השבוע מתקיימים לעיתים שיעורים של הרב בביאור אור החיים על הפרשה בשעות הערב המוקדמות. שימו לב להודעות במייל ובפנימיפון אודות שידורים חיים.

שבת שלום ומבורך, המערכת

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף | אביחיל | מערכת: הרב יוסי פלאי, בעז יעקבי ואיתאל גלעדי

"מפי עצמו"

מלמטה למעלה, כ"אמת מארץ תצמח", דבר ה' הנובע מתוך המציאות התחתונה בה עליו לעסוק.

במדבר (וכיוצא בכך בגלות ב"מדבר העמים") עוסקים בעיקר ביצירת-הבדלת עם ישראל ובגילוי ה' כ"אלהינו", "אלהי ישראל" (שעל כן בהר סיני "ירדה שנאה לאומות העולם") ובארץ עוסקים בגילוי ה' במציאות עצמה, כ"מלך העולם" (עד ש"נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים... ונהרו אליו כל הגוים"). והרמז: גם **ישראל-עולם** (שני יעדי גילוי האלקות) עולים **"מפי הגבורה"- "מפי עצמו" (נבואה-רוח הקדש)!**

בכלל, ככל שמתרחקים ממעמד הר סיני - מקור הנבואה מלמעלה - מושם הדגש על רוח הקדש מלמטה. כשבפרט זהו היחס הקבוע בין הדורות - התורה הנמסרת לנו מהדור הקודם היא בבחינת נבואה ('תורה מן השמים') ועיון התורה ויישומה בהוה הם בבחינת רוח הקדש של חכמי הדור הנוכחי. אך אין מדובר רק ב'ירידת הדורות' (מלמעלה למטה), אלא גם ב'עלית הדורות' (מלמעלה למטה) לקראת הגאולה, בה 'ידיבק' משה רבינו את כל ישראל בכח גילוי התורה "מפי עצמו". אזי, כאשר "אשפוך את רוחי על כל בשר ונבאו בניכם ובנותיכם וגו'", יזכה כל אחד להתגלות תורה "מפי עצמו" - לפי אופיו המיוחד, "נתתי את תורתי בקרבם ועל לבם אכתבנה" - ויתקיים ממילא "ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו... כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם".

חז"ל אומרים שאת ארבעת החומשים הראשונים אמר משה רבינו "מפי הגבורה" ואת חומש דברים "מפי עצמו". כמובן, "הכל תורה היא, ומשה מפי הגבורה אמרם" ו"האומר שאין התורה מעם ה' אפילו פסוק אחד אפילו תיבה אחת אם אמר משה אמרו מפי עצמו הרי זה כופר בתורה", ומדובר בשתי מדרגות בגילוי התורה: החומשים הראשונים הם נבואה בדרגתה הגבוהה ביותר - נבואת משה רבינו, רבן של כל הנביאים, שהתנבא באספקלריא המאירה - בה דבר ה' יורד 'נקי' מן השמים, מלמעלה למטה, ורק 'עובר' דרך משה. לעומת זאת, חומש דברים נאמר ברוח הקדש (כפירוש תוספות ל"מפי עצמו") הנובעת מלמטה למעלה - דבר ה' מתלבש במשה רבינו ונובע ממנו, מאישיותו ושכלו, "שכינה מדברת מתוך גרונו של משה" (כאשר "משנה תורה" הוא שרש התורה שבעל פה, העולה מלמטה אל מול התורה שבכתב, כנודע). והרמז המופלא: **"מפי הגבורה"- "מפי עצמו" עולה בדיוק נבואה-רוח הקדש!**

מהו שרש ההבדל? את ארבעת החומשים הראשונים אמר משה רבינו לדור המדבר ואת חומש דברים לדור שנכנס לארץ. לדור המדבר - "דור דעה" (השייך למשה רבינו, הדעת של כלל ישראל), נשמות דאצילות - מתאים לקבל את דבר ה' באופן שמימי ועליון. לעומתו, הדור שנכנס לארץ - דור נמוך יותר, בעל נשמות דבריאה (השייך להנהגה נמוכה יותר, הנהגת יהושע בן נון, "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא") - זקוק לתורה הנובעת

שבעת ההיכלות

הילולת האריז"ל

קיצור מהלך השיעור

בשיעור קצר לכבוד הילולת האריז"ל באר הרב אחת מכוונות האריז"ל בתפלה – העליה בשבעת ההיכלות מ"ברכו" עד תפלת עמידה. בפרקא מפורט "הדק היטב" סדר העליה בהיכלות, עם קצת התייחסות לקטעי התפלה השייכים לכל היכל. פרק ב מסביר יותר את המשמעות הפנימית של ההיכלות ב'עבודה', תוך מהלך שלם נוסף של ההיכלות כסדר התקדמות האדם בחייו בעניני פרנסה – מהיותו שכיר עד להצלחה מופלגת כעצמאי, שמביאה אותו לעבודת ה' טובה יותר, וסיום בהמלצה (לילדים) להתבונן בהיכלות גם באמצעות נגינה וציור.

מהו סדר העליה בתפלה? בקיצור: כל הקרבנות – בעשיה; פסוקי דזמרה – יצירה; ק"ש וברכותיה – בריאה; ותפלת עמידה – אצילות. אחר כך יורדים, אבל כעת פרטנו את סולם העליה בעולמות בסדר התפלה.

כוונת שבעה ההיכלות דבריה

יש משהו מיוחד דווקא בעולם הבריאה, שבו – מ"ברכו" עד שמו"ע, כולל קריאת שמע – צריכים לעבור דרך שבעה היכלות. כוונת ההיכלות לא מוזכרת בתפלה בשאר העולמות. אכן, יש שבעה היכלות בכל העולם, אבל הכוונה בה המתפלל עובר מהיכל להיכל לפי האריז"ל¹ היא דווקא בעולם הבריאה. זו כוונה בסיסית, שרוב האנשים לא מכירים, וחשוב לדעת.

קודם נסתכל ונראה איפה היא בתפלה. אני מסתכל כאן בסידור האריז"ל של ר' שבת – סידור בו השתמשו רוב צדיקי החסידות והחסידים שהתפללו עם כוונות האריז"ל. גם הרבי, כאשר עיין בכוונות האריז"ל – כמו

א. שבעת ההיכלות בעולם הבריאה

התפלה – עליה בארבעת העולמות

הערב היארציית של האר"י, לכן במקום אור החיים נלמד משהו של האריז"ל. שכל אחד יקח סידור ויפתח ב"ברכו". עיקר עבודת ה' של האריז"ל היא התפלה בכוונה – זהו ה'למעשה' של האריז"ל. התפלה נקראת סולם – "סלם דא צלותא"² – ובסולם יש ארבע שליבות³ כנגד ארבעת העולמות אבי"ע⁴. עיקר המבנה הפשוט של התפלה לפי האריז"ל הוא עליה דרך ארבעת העולמות.

יש גם בכתר שם טוב⁵ קטעים חשובים של הבעל שם טוב, שאומר שצריך להתבונן איך אני עובר מעולם לעולם – קודם אני בעולם העשיה, אחר כך עולה ליצירה, אחר כך לבריאה ואז לאצילות.

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. ד' מנחם-אב ע"ט – כפר חב"ד.

א השמטות זהר ח"א רסו, ב (שייך לדרך קנ, א).

ב לקוטי דבורים ג-ד ליקוט כז (עמ' 691-690).

ג פע"ח שער התפלה פ"ו.

ד ראה כש"ט (קה"ת) קצט-א, רטז-ריז ועוד.

ה ע"ח שמ"ו (כסה"כ) פ"ב.

הזכות יושבת מתיבתא דרקייעא – הסנהדרין של מעלה – שדנים את האדם. דווקא במלים "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית כאמור לעושה אורים גדולים כי לעולם חסדו. ברוך אתה ה' יוצר המאורות" אני נמצא בבית המשפט – צריך להבין למה.

כל ארבעת ההיכלות הראשונים היו בתוך ברכת "יוצר המאורות". אחר כך, מתחלת ברכת "אהבת עולם", אני נכנס ל"היכל אהבה", בו אני נמצא עד סוף קריאת שמע. כלומר, עד סוף קריאת שמע אני בתוך אור מקיף של אהבה. במקיף אהבה אני אומר את ברכת אהבת עולם, עם שבע האהבות שבה – "אהבת עולם אהבתנו... ולקים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה... ויחד לבבנו לאהבה... לשמך הגדול באהבה להודות לך וליחדך ולאהבה את שמך. ברוך אתה הוי' הבוחר בעמו ישראל באהבה" – ואחר כך את קריאת שמע עם "ואהבת" ו"לאהבה" בשתי הפרשיות. הכל אהבה – גם ביחוד ה', "הוי' אחד", בגימטריא **אהבה**. זו הבנה חשובה, שכל קריאת שמע נמצאת במקיף של היכל האהבה.

העליה היתה מנצח לגבורה, בדילוג על תפארת. כעת, מ"היכל אהבה", היכל ספירת החסד, עולים ל"היכל הרצון" (או "היכל רצון") השייך לתפארת. כלומר, התפארת כאן יותר גבוהה מהגבורה והחסד – היא במקום הדעת. תמיד אומרים שהדעת היא נשמת התפארת – "משה [דעת] מלגאו ויעקב [תפארת] מלבר"¹. יש בתפארת משהו שהיא רצון – רצון טהור. אנחנו מכירים את הרצון כחיצוניות הכתר, פרצוף אריך אנפין, אבל במדות הלב הרצון החזק – הרצון להיות מקושר, יש אהבה אליך ויש רצון להיות אתך, המניע אותי לדבוק בך –

בהגדה של פסח – מביא מכמה מקומות, אבל בעיקר מסידור ר' שתי. כתוב שכאשר הרבי עשה את הסדר בפסח סידור ר' שתי היה פתוח לפניו – כוון ממנו את הכוונות. רבי שתי הוא תלמיד הבעש"ט. הלוואי שזכור זאת מחר בבקר. אם תעשו הרבה חזרות אפשר לזכור.

העליה בהיכלות בק"ש וברכותיה

אחרי "ברכו", מ"ברוך אתה הוי' אלהינו מלך העולם יוצר אור", נכנסים להיכל הראשון – "היכל לבנת הספיר". בספירות, "היכל לבנת הספיר" הוא היכל היסוד ועטרת היסוד – היסוד והמלכות דז"א דבריאה ("לבנת" רומזת לעטרת היסוד, המלכות דז"א דבריאה, ו"הספיר" רומז ליסוד עצמו). צריך להבין מה ענינו, אבל קודם נעבור על כללות המבנה. להיכל הבא נכנסים במלים "אל ברוך גדול דעה הכין ופעל זהרי חמה" שלפי סדר האלף-בית. בשבת, במקום מלה אחת לכל אות יש ארבע-חמש מלים לכל אות, אבל בימי החול כל אות היא מלה אחת. ברגע שאומרים "אל" עוברים מ"היכל לבנת הספיר", יסוד ומלכות דבריאה, ל"היכל עצם השמים לטהר", היכל ספירת ההוד. מקור השמות האלה הוא ביטויים מהתורה – תיכף נראה את מקורם ופירושים. עד מתי נמצאים ב"היכל עצם השמים לטהר"? עד "ברוך כבוד הוי' ממקומו". מהיכל ההוד עולים להיכל הנצח – "היכל נגה", אליו נכנסים ב"לאל ברוך", ונמצאים בו עד "המחדש בטובו בכל יום תמיד".

מ"המחדש בטובו בכל יום תמיד" עד סוף הברכה – קטע קצר, הכי קצר עד כאן – נמצאים בהיכל אחר, "היכל הזכות" שהוא היכל הגבורה. הייתי חושב שמנצח אני עולה לתפארת, אבל לא – התפארת כאן יותר מאוחר. אני עולה מנצח לגבורה. בהיכל

1 | כמבואר בארוכה בשיעור הבא – ה' מנחם-אב ע"ט.

2 | ע"פ תקון ז' תקון יג (כט, א).

שמתבוננים, הוא קריאת שמע – ובעצם היינו כל החלק שלפני עמידה, החל מ"ברכו" (כולל "קדוש קדוש קדוש") – הכל בעולם הבריאה, בו עוברים מהיכל להיכל.

מי יכול לעשות חזרה על מה שאמרנו עכשיו? אני רוצה שנבין, נסביר שוב:

ההיכל הראשון הוא "היכל לבנת הספיר", אליו אני נכנס מיד אחרי "ברכו". זהו ההיכל של היסוד – ה"צדיק יסוד עולם"³. היכל הבריאה הוא התבוננות – כשאני מתבונן על ההתקשרות שלי לצדיק, לרבי, אני ב"היכל לבנת הספיר". כך מ"ברוך אתה הוי' אלהינו מלך העולם יוצר אור ובורא חשך עושה שלום ובורא את הכל" ("שלום" ו"הכל" הם כינויים מובהקים של ספירת היסוד) עד "משגב בעדנו".

דווקא בנקודה הזו, לפני "אל ברוך", צריך לעבור – ללכת הלאה, להתקדם להיכל השני, "היכל עצם השמים לטהר" – ההוד של עולם הבריאה. הוד דבריאה הוא התבוננות כמה ה' עושה לי טוב, על כל הטובות שהוא גומל איתי – אני מודה לו מאד מאד,⁴ מאמין בו ומודה לו. ב"היכל עצם השמים" אני נמצא דווקא באמירת האלף-בית – "אל ברוך גדול דעה" – עד לפני "לא אל ברוך". ב"היכל עצם השמים לטהר" אני אומר עם המלאכים "קדוש קדוש קדוש" ו"ברוך כבוד הוי' ממקומו". יש בו אוירה של הוד – צריך להבין מהו הוד – ואני יחד עם המלאכים בחלק הזה. "היכל עצם השמים לטהר" ו"היכל האהבה" הכי חשובים – ב"היכל עצם השמים לטהר" אני משתתף ב"שירת המלאכים" וב"היכל האהבה" אני אומר את קריאת שמע, שהיא

הוא דעת. היות שהדעת היא נשמת התפארת, "היכל רצון" כאן הוא היכל התפארת, אחרי האהבה. בסדר העליה בתוך החג"ת, בתחלה יש זכות-גבורה, צריך לדון אותי, אחר כך הכל הופך לאהבה, לפני משורת הדין, ובהמשך הופך לרצון. בהיכל הרצון נמצאים מ"אמת ויציב" עד סוף הברכה, "גאל ישראל".

נשאר עוד היכל אחד, "היכל קדש קדשים", הכולל את שלש הספירות הראשונות דבריאה (ג"ר דבריאה) – בינה, חכמה וכתר. "קדש" הוא כתר ו"קדשים" הם חכמה ובינה. מתי אני שם? רק פסוק אחד – זו כוונת "א-דני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך"⁵. הפסוק הזה הוא מעבר מראש עולם הבריאה לתוך עולם האצילות – כעת אני כאילו קופץ לעולם שכולו אלקות, קופץ ממקום הריבוי לאחדות, לתפלת עמידה, השליבה העליונה של סולם התפלה. כל היכל קדש קדשים הוא רק הפסוק הזה, שנקרא "תפלה אריכתא"⁶, בין "גאל ישראל" לתחלת שמו"ע. היו לנו הרבה שיעורים בענין – אמור להיות ספר רק על הפסוק "א-דני שפתי תפתח".

חזרה על סדר ההיכלות

נעשה חזרה, גם הילדים (ילדים מת"ת תורת חיים שנכנסו במהלך השיעור): צריך להסתכל בסידור ולדעת איך אתה עובר מחר בבקר את כל ההיכלות מ"ברכו" עד שמו"ע. אחרי "ברכו" צריך לדעת שאתה בעולם הבריאה – עולם של שכל, של התבוננות, יותר מאשר בעמידה. בתפלת לחש יש חויה של אלקות ממש, כעבד שעומד לפני ה"י" – הוא לא מתבונן. הזמן בתפלה בו חושבים עמוק,

ח תהלים נא, יז.

ט ברכות ד, ב.

י החל מ"ח טבת תשס"ד.

יא שבת י, א.

יב משלי י, כה.

יג ראה ברכות פ"ט מ"ה.

מי מהילדים יכול לחזור על כל מה שאמרנו? נקוה שה' יעזור לנו מחר בבקר לזכור לכוון את כל ההיכלות בשמחה ובטוב לבב. ולסיכום:

כתר-חכמה-בינה

היכל קדש הקדשים

"א-דני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך"

תפארת

היכל הרצון

ברכת "אמת ויציב"

גבורה

היכל הזכות
"המחדש בטובו...
יוצר המאורות"

חסד

היכל אהבה
"אהבת עולם"
עד סיום ק"ש

הוד

היכל עצם השמים
לטהר
"אל ברוך...
ברוך כבוד ה' ממקומו"

נצח

היכל נגה
"לאל ברוך...
אדון
הנפלאות"

יסוד-מלכות

היכל לבנת הספיר

"ברוך אתה... משגב בעדנו"

ב. ה'עבודה' בהיכלות

"היכל לבנת הספיר" –

עבודת היהודי מפיקה אבנים יקרות

צריך להסביר יותר את משמעות כל אחד מההיכלות. יש חשיבות למספר המלים בכל היכל. כמו ששמנו לב שב"היכל הזכות" יש 19 מילים, בסידור ר' שבתי הוא כותב שבהיכל לבנת הספיר יש ששים מילים¹⁰, כנגד ששים

"שירת הנשמות"¹¹.

"בלאל ברוך נעימות יתנו" נכנסים ל"היכל נגה", ספירת הנצח. נצח הוא בטחון פעיל – נסביר בהמשך עוד יותר מהו "היכל נגה". עד מתי אני שם? עד "אדון הנפלאות". צריך לעשות הפסק – לדעת שעכשיו צריך לעבור היכל.

מה קורה הלאה? הקטע שמסיים את הברכה הוא "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית כאמור לעושה אורים גדולים כי לעולם חסדו. ברוך אתה הוי' יוצר המאורות" כמה מלים יש כאן? זו גם כוונה של האריז"ל. יש פה 19 מלים, **חווה**. באיזה היכל אני? "היכל הזכות", שכנגד ספירת הגבורה דבריא (ממנה בנין המלכות דעולם הבריאה, סוד חווה "אם כל חי"¹²), ושם נמצאת מתיבתא דרקיעא – בית דין של מעלה. דווקא במלים האלה אני נכנס לבית המשפט של עולם הבריאה.

"מאהבת עולם" עד "אמת" אני ב"היכל אהבה", ספירת החסד.

מאחרי קריאת שמע עד "גאל ישראל" אני ב"היכל הרצון" – ספירת התפארת.

אחרי "גאל ישראל" צריך לעבור פאזה לגמרי, להכנס לאצילות, ולשם כך יש את "היכל קדש הקדשים" – ג"ר דבריא – רק בפסוק שהוסיפו חז"ל, "א-דני שפתי תפתח", כח לעבור מעבודת ההתבוננות (שבבינה-בריא) לעבודת ההסתכלות (שבחכמה-אצילות)¹³. הבטול של תפלת עמידה נקרא גם "לאסתכלא ביקרא דמלכא"¹⁴ – להסתכל בה', להיות נוכח ה'.

יד קונטרס התפלה עמד 22 (ובכ"ד). ראה גם "הקדמה לפרק שירה" פ"ג בספר אדמה שמים ותהום (ומבחר שיעורי התבוננות ח"ז עמ' 205 ואילך).

טו בראשית ג, כ.

טז ראה לקו"ב לר"ה מפאריטש לשער היחוד פ"ג. ביאור ב לספר כלל גדול בתורה ועוד.

יז זרה ח"א קצט, א.

יששכר, שהוא "חמור גרם"²² – מקבל על עצמו את עול התורה. כתוב²³ שכל ילד כאשר נכנס לחדר בגיל חמש צריך לקבל עול כמו יששכר – לכן הוא היה התלמיד-חכם הכי גדול, הוא עובד קשה. בסוף יוצאים ספירים (גם ספרים) – "ספיר גזרתם"²⁴, כל חידושי התורה שהוא אומר בזכות עבודתו הקשה. בכל אופן, "לבנת הספיר" מזכירה את השעבוד.

מה השייכות שלה ליסוד דבריא? הזכרנו את הביטוי "ספיר גזרתם" – "גזרתם" כמו ברית מילה, גוזרים את הערלה (כתרגום מילה בכל מקום) ואזי מתגלה הספיר.

"היכל עצם השמים לטהר" – בהירות הגאולה

מהו "עצם השמים לטהר"? רש"י אומר "משנגאלו היה אור וחדוה לפניו". אחרי שנגאלו מהשעבוד במצרים היה אור וחדוה לפני ה' – סמל של הגאולה. יש את השעבוד, "לבנת הספיר", ההיכל הראשון, אבל מיד – כמו בפסוק – הופך להיות "עצם השמים לטהר", גאולה. דווקא בספירת הוה, כשאני מודה לה' על כל הטוב, מגיעים ל"עצם השמים לטהר", בהירות. כמו שספיר שייך לביטוי "ספיר גזרתם", בהיר שייך ל"בהיר הוא בשחקים"²⁵ – שחקים הם הוד ונצח²⁶.

"היכל נגה" – אור מתגבר

מה פירוש המלה נגה? היא כבר לקוחה ממקום אחר, לא מהפסוק של שני ההיכלות הראשונים. נגה הוא סוג של אור – אחד מ-יג

גיבורים²⁷ – דווקא שם כל ילד צריך להיות אחד הגיבורים. כמה גיבורים היו לבעש"ט? ששים. כמה היו למגיד? גם ששים. וגם לאדמו"ר הזקן היו ששים. להיות מגיבורי הרבי זו כוונה של "היכל לבנת הספיר", בו יש ששים גיבורים. יש בו גם שר, שם של מלאך בקבלה, שכתוב כאן בסידור.

צריך להבין את הפשט: איפה כתוב "לבנת הספיר"? באותו פסוק יש גם "עצם השמים לטהר": "ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל. ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר"²⁸. ראו את ה', כביכול, "ותחת רגליו וגו'". רש"י מסביר "היא היתה לפניו בשעת השעבוד לזכור צרתן של ישראל שהיו משועבדים במעשה לבנים". אני מבין שלבנה היא סמל השעבוד, עבודת הפרך שעבדנו במצרים בחומר ובלבנים. מהו הספיר? הלבנים היו מספיר? איך לבנה הולכת יחד עם ספיר? כנראה שכאשר יהודי עובד קשה ומזיע לעשות משהו – עושה לבנה – התוצר הוא אבן יקרה, אפילו שהוא לא רואה זאת. נדמה לו שעשה לבנה, אבל באמת זו אבן ספיר. כל לבנה שעשינו היא ספיר, ואף על פי כן זהו סמל השעבוד.

בחשן הכהן הגדול ספיר הוא האבן החמישית²⁹. אבני החשן הן כנגד השבטים – לכל שבט יש אבן בחשן, החל מששת בני לאה. אם כן, מי האבן החמישית? [יששכר]. נכון, יפה. "לבנת הספיר" מסמלת עבודה קשה. מי יודע לעבוד קשה בלימוד התורה? דווקא

רבע ס, וברכה "ברוך... יוצא אור... הכל" יש יה תבות, ודוק. ששים המלים הן מ"ברוך" עד "בעדנו", שתי מלים העולות בגימטריא 6,360 פעמים 60.

יט ש"ש ג, ז.

כ שמות כד, ט-י.

כא שם כח, יח.

כב בראשית מט, יד (וראה רש"י עה"פ).

כג ראה ע"ז ה, ב (וב"ב כא, א).

כד איכה ד, ז.

כה איוב לז, כא.

כו תניא, אגה"ק טו.

למה "היכל רצון" בא אחרי האהבה? כתוב¹⁷ שרצון הוא נשיקה ("ישקני מנשיקות פיהו"¹⁸), ו"דעת [נשמת התפארת, העולה כאן למקומה] גניז בפומא"¹⁹). נשיקה היא יותר מחיבוק, לכן קודם צריכה להיות אהבה ואחר כך רצון – "היכל האהבה" קודם ל"היכל רצון". אחרי הנשיקה מגיעים ממש דבקות, לדבוק בו, להיות איתו אחד ממש – זהו קדש קדשים.

אם כן, סדר שלשת ההיכלות האחרונים מאד מובן – אהבה, רצון וקדש קדשים. בכל קריאת שמע אני במצב של אהבה, חיבוק עם ה', דווקא "אמת ויציב" היינו נשיקין ו"א-דני שפתי תפתח" זו כבר דבקות – מעבר לעולם האצילות¹⁷.

שבעת ההיכלות – סדר הפרנסה

אמרנו שב"היכל הזכות" דנים גם לגבי פרנסה – אם תרויח היום או לא, והאם הרווח יהיה בקדושה או חלילה לא. לאור זאת, אפשר להסביר את כל סדר ההיכלות כסדר של פרנסה. גם התבוננות זו שייכת בפרט לעולם

לד זהר ח"א מד, ב: "האי היכלא (היכלא דאקרי) אקרי היכל הרצון, הכא רוחא דאיהו רעוא, דכל הני רוחין תתאין רהטין אבתריה, לאתדבקא ביה בנשיקה ברחימותא". ראה גם זהר ח"ב רנב, ג; שעה"כ דרושי ק"ש דרוש ה; פע"ח שער התפלה פ"ז ועוד.

לה שה"ש א, ב.

לו זהר ח"ב קכג, א.

לו טעימה משיעורי הפסוק "א-דני שפתי תפתח" (מתוך ספר בשלבי עריכה): תוכנו הפנימי של הפסוק "א-דני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך" הוא שבמעבר לעולם האצילות, עולם האחדות והבטול, המתפלל עומד בתחושה ש"אין מלה בלשוני", ועל כן זקוק שה' יתברך בעצמו יפתח את פיו וידבר בו כרצונו. "מלה" ("אין מלה בלשוני") ראשי תבות מעבר לעולם האצילות, ורמז מובהק שכך יש 'לפתוח' את ראשי התבות: מהגימטריא של "אין [61] מלה [75] בלשוני [398]" ניתן לבנות סדרה ריבועית:

61	75	398	1030
14	323	632	
309	309		

האבר הבא בסדרה הוא 1030, העולה מעבר לעולם האצילות!

שמות נרדפים של אור²⁰. כתוב "ארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום"²¹ – "אור נגה" הוא קצת עמום, לא בהיר לגמרי, אבל הולך ומתקדם עד שהופך לאור גדול, אור היום. יש גם קליפת נגה, תערובת של טוב ורע, אך כאן מדברים על אור נגה.

"היכל הזכות"

המושג זכות, ב"היכל הזכות", שייך לזכיה או חיוב (אי-זכיה) בדין. באדם הראשון כתוב "אעשה לו עזר כנגדו"²², ורש"י מביא מאמר חז"ל – "זכה 'עזר' לא זכה 'כנגדו'". כתוב²³ שאותו מאמר חז"ל הולך גם על איש ואשה וגם על פרנסה. כאשר מישהו זוכה יש לו פרנסה כשרה שעוזרת לו לעבוד את ה' ולעשות מצוות. מי שלא זוכה, ח"ו, יש לו פרנסה מאד קשה שמתנגדת לו, מפריעה לו – כל בעיות הפרנסה²⁴. המקום העיקרי בו דנים אם "זכה" או "לא זכה" הוא "היכל הזכות" – "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית", משם מקור הפרנסה, "דבר יום ביומו"²⁵ (כמו שנאמר במן, פרנסת בני ישראל במדבר).

ההיכלות העליונים – חיבוק-נישוק-דבקות

מהי אהבה – ב"היכל האהבה" – אנחנו מבינים. כתוב בתניא²⁶, לפי הזהר והאריז"ל, שאהבה היא חיבוק של מישהו שאוהבים.

כז ראה הנרות הללו עמ' 184 (ומאמר "שמונת פני היפי" (שם); עמודיה שבעה פרשת בהר הערה ג.

כח משלי ד, יח.

כט בראשית ב, יח.

ל ד"ה "זכה עזר לא זכה כנגדו" לר"ה מפאריטש מכת"י (וראה גם ב"ב ט, א, בענין "זכה" ו"לא זכה" בצדקה).

לא ראה ב"ב ט, א

לב שמות טז, ד.

לג ראה פרקים מה-מו.

כל יהודי צריך לזכות בדין ב"היכל הזכות", ואחרי הזכייה מתחיל להיות הכי טוב – מתחיל להיות חיבוק. גם בעסק, יש לי אהבה ויש לי פירות – אני רואה פירות-רווחים ועושה בהם דברים טובים. מה הדבר הכי פשוט שצריך לעשות כשמצליחים בעסק? צדקה – זהו "היכל האהבה". בתניא⁷⁰ כתוב שחיבוק הוא מצוות מעשיות (שעיקרן וכלותן היא מצות הצדקה) ונשיקין הם לימוד תורה. כל מה שילדים לומדים תורה – כביכול נותנים נשיקה לקב"ה. ברגע שאני זוכה, העסק טוב ומצליח, צריך לפתוח את היד – "היכל האהבה", לעשות הרבה צדקה, ובכך בעצם לחבק את מי שנותן לי את הפרנסה, להתחבק עם ה'.

אחר כך צריך שבזכות העסק תהיה לי הרבה רחבות של דעת ללמוד תורה – "היכל הרצון", "אמת ויציב", שתהיה הרבה הרחבת הדעת ללמוד ולחדש בתורה (התפארת היא עמוד התורה, והיא נמצאת כאן במקום הדעת, כנ"ל).

בסוף, ב"היכל קדש הקדשים", אני עובר לקשר של דבקות עם הקב"ה, "ואתם הדבקים בהו' אלהיכם חיים כלכם היום"⁷¹, הכל בזכות ההצלחה שהוא נותן לי בחיים.

כך אפשר להסביר – אמרתי רק בקיצור, ברמז – את תהליך העליה בהיכלות. נראה אם מחר נזכה לכוון את הפשט. עיקר הווארט היה שצריך קודם כל לעבוד קשה, אחר כך משתחררים, אחר כך מתחילים לבנות עסק עצמאי, אחר כך דנים אותך ואתה זוכה – כי אתה צדיק, "ועמך כלם צדיקים"⁷², אתה זכאי – אחר כך אתה מרבה באהבה ונותן הרבה צדקה. אם אתה שליח של הרבי – אתה

הבריאה, כי כל ענין הכלכלה – ברכת "מזוני" – שייכת לעולם הבריאה (בו מקננת אמא עיילא שמתפשטת עד הוד⁷³, מקום הכלכלה במדות הלב⁷⁴). נאמר ממש בקיצור נמרץ:

מבנה ההיכלות אומר לי שקודם כל צריך לעבוד קשה. כמו שאמרנו קודם, כאשר יהודי עובד קשה – כל מה שהוא עושה הוא ספיר (דבר הבא במספר שהוא דבר חשוב ואינו בטל⁷⁵). העבודה הקשה היא אצל מישהו שמעביד אותך. במצרים היה שעבוד בידי פרעה מלך מצרים, אבל כל שכיר – גם כשאינו עבד – עובד קשה אצל מישהו, הוא כמו עבד אצל המעביד. הוא עושה לבנים, "לבנת הספיר", ואינו עצמאי – לא בעל הבית. אחרי הגלות הזאת – שחייבת להיות – יוצאים לחפשי, כמו שכתוב על עבד עברי "שש שנים יעבד ובשבֹּעֵת יצא לחפשי חנם"⁷⁶ (הולך על משיח, בגימטריא "עבד עברי", שאחר כך יוצא "לחפשי חנם", בגימטריא **מלכות** – "איהי [מלכות] בהוד"⁷⁷). קודם עובדים קשה, צריך להזיע, ואחר כך משתחררים – זוכים לגאולה, "היכל עצם השמים לטהר". הגאולה היא היכולת לפתוח עסק עצמאי.

כשאני פותח עסק – רק מתחיל, עסק בחיתולים – העסק הוא "היכל נגה", ההיכל של ספירת הנצח. אני צריך הרבה בטחון פעיל – פנימיות הנצח – כדי שהעסק שלי יתחיל להתגלגל ולהצליח.

מיד עם תחלת בניית העסק העצמאי יש עלי דין וחשבון – האם אני זכאי להצלחה גדולה או שאיני זכאי. זהו "היכל הזכות. זוכה – 'עזר', לא זכה – 'כנגדו'".

לח "בינה עד הוד אתפשטת" (ראה הקדמת תקו"ז, ז, א).
לט ראה חוברת "המכללה התורנית".

מ ביצה ג, ובכ"ד.

מא שמוות כא, ב.

מב ע"ח שער הכללים פ"א, ובכ"ד.

מג פמ"ה.

מד דברים ז, ד.

מה ישעיהו ס, כא.

הזכות, "יוצר המאורות" – מתחיל להיות כִּיף, אהבה ורצון וקדש קדשים. [זה לא חוזר על עצמו עד אין סוף? אין איזה עולם בריאה פרטי בכל עולם? צדיקים הולכים מחיל אל חיל]. עקרונות יש בכל עולם היכולות, אבל כוונות האריז"ל על פי הזהר הק' לשים אותם דווקא בבריאה – לכן קשור להתבוננות, אלה שבעה היכולות של עבודת המוחין, "מחיל אל חיל". [יש כאלה שאפילו מתפללים למחרת עוד פעם...]

שבעת ההיכלות בניגון וציור

עכשיו צריך שתקחו אחד הניגונים, ותשירו – 'עכשיו אנחנו בהיכל לבנת הספיר', 'עכשיו אנחנו נכנסים להיכל עצם השמים לטהר'. [ניגון רק לשמות ההיכלות?] איך שאתם רוצים – איך שבא לפי הניגון. אפשר 'בא איתי להיכל לבנת הספיר, בא איתי ביחד להיכל עצם השמים לטהר' וככה לעבור את כולם, לעשות מזה שיר. שכולנו נבוא ביחד עד להיכל קדש קדשים.

הדברים הכי יפים הם דברים ציוריים, שיש להם ציור. שמות ההיכלות מאד ציוריים, לכן זהו נושא מאד יפה. כל דבר ציורי, אם הוא אמתי – מתקן את כח המדמה בנפש. הדבר הזה הוא משהו אמתי, ומאד ציורי, לכן הוא תיקון גדול לכח המדמה. אפשר גם לצייר את ההיכלות – לעשות ציורים גדולים של שבעת ההיכלות על קירות הכתה. צריך 'חוש' – אפשר להביא צייר טוב שיעשה זאת. גם בבתי כנסת יש כל מיני ציורים, אבל אני עוד לא מכיר בית כנסת שיש בו ציורים של ההיכלות... שיהיה יום הילולא שמח של האר"י הקדוש – שמהמקום שלו ימשיך אור של גאולה, "עצם השמים לטהר".

עושה הרבה מבצעים, אוהב את כולם, מחבק את כולם, מעניק לכולם. אחר כך אתה מקבל רחבות דעת, תפארת היא עמוד התורה – אתה מחדש הרבה תורה. בסוף אתה ממש אחד עם ה', "היכל קדש קדשים", ואז אפשר לקיים "שפכי כמים לבך נכח פני א-דני"¹⁰ (פסוק שנאמר באיכה), להשתפך לפני ה' בתפלה המתמדת¹¹. ולסיכום:

היכל קדש הקדשים

דבקות עם הקב"ה

היכל הרצון

למוד תורה מתוך הרחבת הדעת

היכל הזכות

דין וחשבון

היכל האהבה

צדקה מהרווחים

היכל עצם השמים לטהר

עצמאות

היכל נגה

ניהול העסק

היכל לבנת הספיר

עבודה מתוך שעבוד

עד כאן, לכבוד האר"י החי. כעת נכנסים ליארצייט שלו, ולמדנו זאת כי זו כוונה בסיסית שלימד אותנו האריז"ל, איך לעבור את שבעת ההיכלות מברכת יוצר ועד שמונה עשרה. [אחרי שעוברים את העבודה הקשה, אין יותר שום דבר קשה כל החיים?] אמרנו שבנגה צריך להלחם – בנצח, בטחון פעיל, יש הרבה מלחמה. אחר כך בהיכל הזכות דנים אותך, לא כִּיף לגמרי. אחרי שאתה זוכה – יוצא מהיכל

10 מו איכה ב, יט.

11 מו ראה מאמר "התפלה המתמדת" בספר הטבע היהודי.

בטול הקליפות

שיעור בלקוטי לוי יצחק לתניא פרק יט

קיצור מהלך השיעור

בשיעור עיוני בתניא עוסק הרב בארבעת פסוקים שמביא אדמו"ר הזקן ביחס לבטול הקליפות כאשר מתגלה עצם הנפש האלקית של יהודי, בעת נסיון ומסירות נפש. **פרק א** עוסק במבנה הפנימי של ארבעת הפסוקים ובתוכן הפנימי שלהם ב'עבודה', כסוגי רע האופפים את הרשע מבחוץ ומבפנים. רבי לוי יצחק, אביו של הרבי, מסביר שארבעת הפסוקים מכוונים כנגד קליפת נגה ושלש הקליפות הטמאות, בלי לפרט, ורוב השיעור עוסק בהקבלה המדויקת (תוך דיון, באופן של "שבעים פנים לתורה", בין שני אופני הקבלה אפשריים – האחד עולה בפשטות מדברי רבי לוי'ק והשני מוזכר בהערה של הרבי על התניא) ובמשמעותה ב'עבודה'. **פרק ב** מעמיק יותר במהותה ובטולה של קליפת נגה – המתבטאת באמונת הגוים – לאור קטע זה מופלא המפרש את הפסוק הראשון המובא בספר התניא.

א. פסוקי בטול הקליפות בתניא

בטול הקליפות בגילוי הנפש האלקית

נלמד היום קטע מלקוטי לוי יצחק, הפירוש לתניא מאביו של הרבי, על פרק יט בתניא. פרק יט מדבר על טבע הנפש האלקית, "נר הוי' נשמת אדם", לעלות לה' כשלהבת העולה מאליה מתוך חפץ וחשק בטבעה "ליפרד ולצאת מן הגוף ולידבק בשרשה ומקורה בה' חיי החיים ב"ה הגם שתהיה אין ואפס ותתבטל שם במציאות לגמרי...". בהמשך מסביר אדמו"ר הזקן שהאמונה הפשוטה של היהודי שורה בחכמה של הנפש האלקית. לפעמים האמונה-החכמה נמצאת בשינה, אבל אף פעם לא בגלות. אצל רשעים הארת החכמה בגלות אבל עצם נקודת החכמה

של הנפש האלקית נמצא בהעלם-בשינה (ולא מתלבשת-גולה ברע), ומתעורר בעת נסיון, "ויקץ כישן א-דני"³.

לכן כל יהודי, הגם שכל חייו היה שקוע בעבירות, מוכן בפשטות למסור את נפשו על קידוש ה'. זו אחת הנקודות הכי חשובות בכל ספר התניא – נכונות היהודי למסור את הנפש, אף שאינו מודע אליה כלל בחיי היום-יום. ברגע שהחכמה, בה שורה האמונה הפשוטה, מתעוררת – כל הקליפות של היהודי, כל העבירות שעשה (מדבר כאן ברשעים), מתבטלות ונופלות באופן ספונטאני, כמו שכתוב לקראת סוף הפרק (דף כה, א):

ויקץ כישן ה' לעמוד בנסיון באמונת ה' בלי שום טעם ודעת ושכל מושג לו להתגבר על הקליפות ותאוות עוה"ז בהיתר ובאיסור שהורגל בהם ולמאוס בהם ולבחור לו ה' לחלקו

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. יארצייט ר' שמשון-יעקב גינזבורג ע"ה. אור לה' תמוז ע"ט – כפ"ח.

א משלי כ, כז.

ב תהלים עח, סה.

על פסוק בתנ"ך ואילו כו' או וכו' על מאחז"ל. אם ההמשך לא נוגע לענין, אלא שרק צריך להזכירו כדי לא לצטט חלק מפסוק אלא פסוק שלם, כתוב גו' (או כו'), אבל אם ההמשך נוגע לפירוש, לענין, כתוב גו' (או וכו'). זהו כלל גדול של הרבי בלימוד תניא. בקטע שקראנו על כל פסוק כתוב גו', ב-ו, כלומר שההמשך חשוב לענין. רק בסוף, "הרים כדונג נמסו" לא כתוב גו' וגם לא גו' – אף על פי שהוא רק חלק מפסוק. עוד צריך לשים לב ששני הפסוקים האחרונים כאן דומים, אף שאינם מאותו מקור – שניהם פסוקים של 'דונג נמסו'. ראוי להבין מה ההגיון הפנימי פה.

פירוש ר' לוי'ק והרבי –

קליפת נגה ו-ג קליפות הטמאות

רבי לוי'ק כותב:

הביא ד' פסוקים. יש לומר כנגד כל הקליפות שהם ד' קליפות בכלל. קליפת נגה וגו'ק הטמאות לגמרי כמ"ש לעיל בפ"ו ופ"ז.

עד כאן, משפט אחד קצר. ר' לוי'ק לא מסביר את ההקבלה בין הפסוקים לארבע הקליפות – אנחנו כן ננסה להסביר ולהשלים את הרעיון שכותב כאן. מי שרוצה ללמוד תניא בעיון צריך להתחיל מספר הביאורים על התניא של הרב חסידים – על כל קטע מובאים ביאורי הרביים, כולל ר' לוי'ק, ואחר כך של החסידים. על דיוק ארבעת הפסוקים שמביא אדמו"ר הזקן אין כאן קטע של הרביים, אבל ברשימות' של הרבי על התניא שהדפיסו כתוב כך:

להעיר שמביא ד"פ ו"ל נגד ד' קליפות.

ועוד י"ל דפסוק האחרון, דרק נמיסה יש בו ולא אבידה או אין, לנגד קו'.

ב'פענוחים' כאן מציינים על ההקבלה לארבע הקליפות גם ללקוטי לוי' יצחק, וגם מציינים – בהערה של הרבי על הפסוק

ולגורלו למסור לו נפשו על קדושת שמו ואף כי הקליפות גברו עליו כל ימיו ולא יכול להם כמארז"ל שהרשעים הם ברשות לבם [הרשע אינו ברשות עצמו, היינו שמצד עצמו לא יכול היה להתגבר]. מ"מ כשבא לידי נסיון בדבר אמונה בה' אחד שיסודתה בהררי קודש היא בחי' חכמה שבנפש האלהית שבה מלובש אור א"ס ב"ה הרי כל הקליפות בטלים ומבוטלים והיו כלא היו ממש לפני ה' בדכתיב כל הגוים כאין נגדו וגו' וכתוב כי הנה אויבך ה' כי הנה אויבך יאבדו יתפרדו וגו' וכתוב בהמשך דונג מפני אש יאבדו וגו' וכתוב הרים כדונג נמסו.

ארבעת פסוקי בטול הקליפות

בתיאור בטול הקליפות שקראנו מביא אדמו"ר הזקן ארבעה פסוקים, וזהו הדיוק אליו מתייחס רבי לוי'ק. נחזור על ארבעת הפסוקים: הראשון הוא מישעיה פרק מ, שקוראים בהפטרות "נחמו" – "כָּל הַגּוֹיִם כָּאֵין נִגְדוּ מֵאֶפֶס וְתֵהוּ נִחְשְׁבוּ לוֹ". הפסוק השני הוא מתהלים – "כִּי הִנֵּה אֵיבֶיךָ הוּא כִּי הִנֵּה אֵיבֶיךָ יִאֲבְדוּ יִתְפָּרְדוּ כֹּל פְּעֻלֵי אָנֹכִי". הפסוק השלישי גם מתהלים – "כִּהְנִדְף עָשָׂן תִּנְדָּף כְּהִמָּס דוֹנָג מִפְּנֵי אֵשׁ יִאֲבְדוּ רִשְׁעִים מִפְּנֵי אֲלֹהִים". והפסוק האחרון, אף הוא מתהלים – "הָרִים כַּדוֹנָג נִמְסוּ מִלְּפָנֵי הוּא מִלְּפָנֵי אֲדוֹן כֹּל הָאָרֶץ".

נשים לב שבכל פסוק כותב אדה"ז חלק מהפסוק ומסיים וגו', ורק בפסוק האחרון – משום מה – לא מסיים וגו'. הרבי מסביר שיש לדייק את כל הגו', וגו', כו', וכו' שכותב אדה"ז בספר התניא – כל ביטוי מאד מדויק, ויש הבדל אם כתוב בליו או עם ו – גו' או וגו'

ג ישעיה מ, יז.

ד תהלים צב, י.

ה שם סח, ג.

ו שם צז, ה.

הגויים" הם שלש קליפות הטמאות שהמשיך האדם עליו בחטאו.]

והפסוק כי הנה אויביך היינו הרע שלו בבחי' עצמו [כבר ווארט יפה, חידוש, שיש לאדם רע שלו מצד עצמו. אולי כאן הוא מתכוון לקליפת נגה, כי בתניא פ"א כתוב שהרע של הנפש הבהמית הוא קליפת נגה. הוא היה שקוע בחטאים, כך שיש "כל הגויים" סביב לו – הוא שקוע בתוך כל הרע שבעולם – ויש את הרע הפנימי שלו בתוך עצמו. הוא לא כותב בפירוש מה הוא, אם קליפת נגה או לא, אבל יתכן שזו קליפת נגה, נפש הבהמית. הרע העצמי של האדם הוא "אויביך", האויב המיוחד שלו. מזכיר ביטוי של הרבי הקודם בקונטרס כללי החינוך וההדרכה' – 'אויב בלבוש אוהב' ('שונא המסתתר בבגדי אוהב – אהבת עצמו – ומתעה את האדם על כל צעד וצעד'). היצר בא כאילו הוא אוהב של האדם, מציע לו דברים טובים, אבל בעצם הוא האויב הכי גדול. הוא אומר זאת בפרט לגבי מדת ההתנצלות וההצטדקות – טבע האדם טבע להתנצל על כל מעשיו ולהצדיק אותם. הוא אומר ש"אהבת עצמו" הגורמת להצטדקות ולהתנצלות היא הדבר הכי גרוע – האדם נמצא בעולם השקר, שכל מה שעושה חייב להיות צודק. מי שאומר לו 'אתה צודק' נדמה כאוהב, מצדיק אותו, אבל באמת הוא האויב הכי גדול שלו – אויב בלבוש אוהב. כמו שכתוב ב"היום יום"¹, בקורת היא המעמידה את האדם על מקומו האמתי בעולם הזה.], שוב, הוא אומר ש"כל הגויים כאין נגדו" היינו כל הקליפות, ג קליפות הטמאות, ו"כי הנה אויביך הוי" היינו הרע העצמי של האדם. אחר כך יש את שני הפסוקים של דונג נמס:

האחרון – שהפסוק האחרון כלל לא הוזכר במהדורה קמא של התניא.

כפי שעוד יורחב, ארבע הקליפות הן כנגד אבי"ע דלעומת-זה, כנגד אותיות הוי', כאשר קליפת נגה היא הקליפה שכנגד עולם האצילות ו-ג קליפות הטמאות לגמרי כנגד עולמות ב"ע.

כשהתבוננתי בזה – עוד לפני שראיתי את דברי הרבי ב"רשימות" – המחשבה הראשונה היתה שהיות ושני הפסוקים האחרונים דומים מתאים לכוון אותם כנגד חו"ב (אצילות ובריאה, אותיות י-ה שבשם), "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין"² של הלעומת זה, וממילא משמע שסדר הפסוקים שמביא אדה"ז הוא מלמטה למעלה ומובן שהפסוק האחרון "הרים כדונג נמסו"³ הוא כנגד האצילות, קליפת נגה, כנ"ל (והפסוק הקודם "כהמס דונג מפני אש יאבדו"⁴ כנגד עולם הבריאה, בו מקננת אמא, שרש קו השמאל, בחינת אש). מה שעולה בקנה אחד עם הערת הרבי. אך במחשבה שניה עלה בדעתי שאפשר היה גם לכוון בסדר הפוך, מלמעלה למטה, וכמו שיתבאר.

לקוטי הגהות:

ארבעת חלקי הרע שבאדם

לפני העיון בסדר הפסוקים כנגד הקליפות נביא ביאור מלקוטי הגהות לתניא (מר' הלל או מתלמידיו):

הב' פסוקים [הראשונים שהביא] מרומז בהם [שתי בחינות רע]:

בח'י הא' כל הגויים היינו שהמשיך עליו בחטאו בח'י הרע של ג' קליפות הטמאות ממש [כאן כלל לא מדבר על קליפת נגה, אלא ש"כל

ז ראה זהר ח"ג רצ, ב; זהר ח"א קכג, א.

ח תהלים צז, ה.

ט שם סח, ג.

י פרק ג.

יא לוח "היום יום" יב סיון.

נפשו. כזה דבר הס מלהזכיר, לא כתוב בכלל בספר התניא, בו מדובר ביהודי פשוט, שלא יתכן בכלל שבשעת מס"נ תהינה לו בליטות או חיצוניות. כך לפי הווארט האחרון כאן, על "הרים כדונג נמסו".

הבאנו זאת רק כדי שנבין שחסידים התייחסו לדיוק הזה. התייחסו לכל פרט בתניא קדישא, וכאן אנחנו רואים בפירוש מה כתוב. רבי לוי'ק אומר יותר פשוט, שיש כאן התייחסות ל-ג קליפות הטמאות וקליפת נגה, בלי להסביר איך. ננסה להוסיף לו ביאור (בנוסף לדברי הרבי ב"רשימות" כנ"ל).

קליפת נגה – הרע העדין

נחזור למה שאמרנו הרגע, למה יש ארבע קליפות? כנראה שהן זהות, בלעומת זה ("את זה לעמת זה עשה האלהים"¹⁷), למבנה הכללי של ארבע מדרגות – י-ה-ו-ה. גם בסטרא אחרא יש י-ה-ו-ה – הרי הוי' ב"ה מהוה הכל, גם את הקליפות, וממילא גם משתקף בהן. הקליפות מתחלקות לאחת לעומת שלש – אחת בפני עצמה, מצב בינים בין הקדושה לבין הקליפה, ושלש שהן טומאה גמורה. מצב הבינים יכול להכלל בתוך הקדושה ויכול לרדת ולהכלל בתוך הקליפה, וכאשר הוא נכלל בקליפה הוא מוריד אליה יניקה-חיות מהקדושה. אם כן, בעצם קליפת נגה הכי גרועה מהכל, כי בהעדרה לא היתה שום יניקה לשלש קליפות הטמאות, שום חיות, והיו מתות – שלש הקליפות הטמאות חיות רק בזכות קליפת נגה, המניקה להן חיות מהקדושה¹⁸. לכן כתוב שבמובן מסוים קליפת נגה הכי גרועה מכל הקליפות, אך היא גם העדינה ביניהן.

ואח"כ בהמס דונג היינו התעוררות הרע של קליפות נוגה [מכאן משמע קצת שהרע של האדם עצמו, בפסוק הקודם, לא היה קליפת נגה אלא העלם הרע ממש שבתוך האדם]. וכתוב הרים כדונג נמסו היינו כל הבליטות של האש של המדות [צריך להסביר את כוונתו. מהי התעוררות קליפת נגה בחסידות? בדרך כלל תאוות היתר – רצון לאכול סוכריה, לאכול משהו טעים. על התעוררות הרע של קליפת נגה, תאות היתר שנקראת "שדין יהודאין"¹⁹, נאמר "כהמס דונג מפני אש יאבדו וגו'". כאן הכל מתבטל בפני הנסיון באמונה בה'. איזו בעיה נוספת יש? דבר דומה, אבל משהו אחר – הדבר הכי שנוא בחב"ד הוא 'בליטות', שאדם משוויץ, מבליט את עצמו. כאן הוא מוסיף שהבליטות באות בגלל האש – ההתלהבות גורמת שאדם יבליט עצמו, ישוויץ. הוא קושר זאת לפסוק האחרון, בו מדובר ב"הרים", בליטות – הארץ בולטת. ווארט מאד יפה].

זהו פירוש פנימי – לא מתייחס לארבעת הפסוקים כנגד ארבע הקליפות שמונה הקבלה, אלא כנגד ארבעה סוגי רע בנפש. הדבר הראשון – שהאדם עטוף בכל הקליפות הרעות. הדבר השני – הרע של עצמו. הדבר השלישי – התעוררות הרע של הנה"ב, תאוות היתר כפי שהסברנו. הדבר הרביעי – בליטות חיצוניות. ברגע שאתה הולך למסור את הנפש על קידוש ה' – אתה לא חושב על הבליטות. אמנם, יש סיפור מפורסם מרבי שלמה מקרלין²⁰ – שאין לו כאן בתניא רמז – שלקח פעם את חסידיו לראות איך תלו יהודי על קידוש ה'. הוא הצביע עליו ואמר להם שהיו לו מחשבות זרות בשעת מסירות

יד קהלת ז, יד.
טו וראה תניא פל"ז.

יב תניא פ"ח.
יג שמע שלמה אות כז.

ביאור הפסוקים מלמעלה למטה

בסדר שהוא מביא, איזה פסוק אמור להיות כנגד הנגה? הרבי מסביר שהפסוק האחרון הוא קליפת נגה, אבל "שבעים פנים לתורה"^כ ("והייתי שפל בעיני^{כז}"). לכן, לפני שראיתי את רשימת הרבי, היתה מחשבה (שניה) שמסתמא שני הפסוקים האחרונים, הדומים, לא יכולים להיות קליפת נגה – לא מסתבר שבשני פסוקים כמעט זהים אחד מתייחס לשלש קליפות הטמאות והשני לקליפת נגה, שהרי קליפת נגה נבדלת-אחרת משלש קליפות הטמאות.

אם כן, יש רק שני מועמדים לקליפת נגה – "כל הגוים כאין נגדך" או "כי הנך אויבך יאבדו יתפרדו". על הפסוק השני יש סיפור מהבעש"ט^{כח} שבאו כחות הטומאה – ודאי הקליפות הטמאות – ואמרו לו לכפור, והוא צעק "יתפרדו כל פעלי און"^{כט} והם נעלמו. אותו סיפור מהוה איזה מקור למה שכתוב כאן – שכאשר מתגלה הקדושה ברוב עצמתה כל הקליפות בטלות – ולפיו ודאי שזהו פסוק של הקליפות הטמאות. אם כן, מתבקש שהפסוק הראשון מכוון כנגד קליפת נגה.

אכן, גם הסדר מסייע – מסתמא הפסוק שהביא ראשון הוא כזה גם מצד הענין (ולהעיר שבפסוקי תהלים לא הקפיד אדמו"ר הזקן על סדרם בכתוב), וקליפת נגה היא הראשונה, הכי גבוהה והכי מסוכנת, בקליפות. כך משמע בפשטות גם מדיוק לשון רבי לוי"ק, בסדר בו הזכיר את הקליפות: "הביא ד' פסוקים יש לומר כנגד כל הקליפות שהם ד' קליפות בכלל קליפת נגה וג"ק הטמאות לגמרי".

זהו ווארט בחסידות, שהרשע הכי גרוע – הוא הכי עדין. אפשר לחשוב שהרשע הכי גדול הוא הכי גראב, הכי גס, אבל בעצם הוא הכי עדין. בכלל, פירוש המלה נגה בתנ"ך הוא אור – אחד מ-יג השמות הנרדפים של אור^ל, "ארח צדיקים כאור נגה, הולך ואור עד נכון היום"^מ, "העם ההלכים בחשך ראו אור גדול ישבי בארץ צלמות אור נגה עליהם"^נ, "הוי' יגיה חשכי"^ס (פסוק שאומרים לפני הדלקת נרות חנוכה) – אך זהו אור עמום, מעורב בחשך.

איזה אות בשם הוי' צריכה להיות בין הקדושה לבין הקליפות? ה-י. גם בעולמות, אם י-ה-ו-ה כנגד העולמות, ה-י הוא אצילות (כנ"ל) – נבדל לגמרי משלשת העולמות התחתונים. גם בקליפות קליפת נגה בפני עצמה. כתוב שיש קליפה גם כנגד האצילות. איך היא נקראת? "ופילגשו ושמה ראומה"^פ – ראומה, ראו את הבטול שלי, בליטת הבטול כביכול^ק (מתאים לפירוש החסידים ש"הרים כדונג נמסו" היינו בליטות, וכן לפירוש הרבי דהיינו קליפת נגה). אבל כתוב בקבלה, בכתבי האריז"ל^ר, שהקליפה שכנגד האצילות לא נמצאת בעולם האצילות – באצילות "לא יגרך רע"^ש ולכן היא נדחית לעמוד בראש עולם הבריאה. בכל אופן, קליפת נגה היא כנגד האצילות (י) ושלש הקליפות הטמאות לגמרי הן כנגד ב"ע (הוה).

טז ראה הנרות הללו עמ' 184 (ומאמר "שמונת פני היסוד" שם); עמודיה שבעה פרשת בהר הערה ג.

יז משלי ד, יח.

יח ישעיה ט, א.

יט ש"ב כב, כט.

כ בראשית כב, כד.

כא כש"ט (קה"ת) אותיות לא ו-שטו. ראה הנסמן בלקו"ת בהר מג, א ומאמרי אדה"א דברים ח"ד א'תצג (בשם הה"מ). כב ראה ע"ח שמ"ט פ"א (ושמ"ח פ"ב). ראה גם לקו"ת במדבר ג, ג (והנסמן שם במ"מ) ופלה"ר ויקרא עמ' תכא (והנסמן שם הערה 26).

כג תהלים ה, ה.

כד זחר ח"א מז, ב; ח"ג כ, א; רטז, א; רכג, א.

כה ש"ב ו, כב.

כו הובא ונתבאר בארוכה באור ישראל ח"א ש"ב (עמ' סג ואילך).

כז תהלים צב, י.

הבעש"ט בטל את איש הסטרא אחרא שאמר לו לכפור, גם מסתמא בראש עולם הבריאה – בחינת שכל, אך לא חכמה אלא בינה, "אמא מקננא בכורסיא"²⁷.

ממילא נשאר ששני פסוקי הדונג הנמס צריכים להיות כנגד שני העולמות התחתונים של הקליפה. קודם הזכרנו שהחסיד פירש "הרים" כבליטה, אבל מביאים כאן מפורש מהצמח צדק שההרים הם מדות הנפש הבהמית. מי הם ההרים בכל מקום בתנ"ך? האבות²⁷, והאבות הם המדות. אם ההרים הם המדות – איזו אות זו בשם ה' ה-ו, כנגד עולם היצירה.

מה נשאר לפסוק הדומה לו? עשיה. למה? הפסוק הוא "כהמס דונג מפני אש". יש ד"פ "דונג" בתנ"ך. הראשון הוא פסוק במיכה, עם שני דברים המקבילים לשני הפסוקים שמביא – הרים ועמקים: "וְנַמְסוּ הָהָרִים תְּחַתָּיו וְהָעֲמָקִים יִתְבַּקְּעוּ כְּדֹנַג מִפְּנֵי הָאֵשׁ כְּמִים מְגֹרָדִים²⁷". אם ההרים הם המדות, הזכר, "חותם בולט", העמקים הם יסוד הנוקבא, "חותם שוקע"²⁷. מיכה מחבר אותם, אבל דווקא העמקים מקבילים לפסוק שמביא בתניא – דונג הנמס מפני אש – ואם כן הפסוק השלישי שמביא הוא הנוקבא דקליפה, של ג"ק הטמאות לגמרי.

לפי ההסבר הזה, הצירוף הוא **י-ה-ו** – צירוף התפילין דרבינו תם. איך מבטלים קליפות? על ידי התפילין דר"ת, שידוע אצלנו שכל ענינם הוא המלחמה נגד הרע. רמז יפהפה, שארבעת הפסוקים לפי הפירוש שפרשנו עכשיו הם לפי הסדר של תפילין דר"ת, "הויות באמצע", שמבטל את הקליפות.

החלוקה הכי פשוטה כאן היא לפי מקור הפסוקים – הפסוק הראשון מישעיהו ושלשת הפסוקים הבאים מתהלים, אחד מנביאים ושלשה מכתובים. יש כאן חלוקה עצמית של אחד ושלשה – יש הבדל בין חלק הנביאים בתנ"ך לחלק הכתובים בכלל, ובפרט בין ישעיהו לתהלים. לכן מתבקש לומר שהפסוק מישעיהו – בפרט מפרק הנחמה – הוא קליפת נגה. מה המכנה המשותף של ספר תהלים? למה הוא מלא ב-ג קליפות הטמאות? כולו מדבר על עימות דוד מלך ישראל, המלכות דאצילות, עם הקליפות הטמאות – "רגליה ירדות מות"²⁸ ולו יש אויבים. כל ספר תהלים הוא תפלות דוד לקוב"ה שיצילנו מאויביו ויבטל אותם.

סדר הפסוקים – תפילין דרבינו תם

רק נסיים חלק זה: אם ייחדנו את הפסוק "כל הגוים כאין נגדו מאפס ותהו נחשבו לו" כנגה דקליפה, הדבר הראשון שצריך לבטל, אז שלשת פסוקי תהלים הם ב"ע, ג קליפות הטמאות – צריך להחליט מה הסדר שלהן. שני הפסוקים הראשונים סמוכים, ולפי פירוש החסיד שקראנו קודם הם עוסקים ברע מבחוץ ורע מבפנים (רע עצמי). איפה מתחיל הפירוד? המלה העיקרית בפסוק השני היא "יתפרדו", "ומשם יפרד"²⁹ בראש עולם הבריאה⁷. אף על פי שהכל נפרד, אבל ראשית הפירוד – שכנראה כנגדה אומרים "יתפרדו כל פעלי און" – היא בראש עולם הבריאה (עולם המחשבה, עליו נאמר "יעזב... איש און מחשבתיו"²⁸). באותו פסוק

כח משלי ה, ה.

כט בראשית ב, י.

ל ראה זהר ח"א לה, ב; קנח, א; ח"ג מ, א; ארבע מאות שקל כסף עמ' עו (ברנדווין), וברבו מקומות.

לא ישעיה נה, ז (וראה לוח "היום יום" י' טבת ועוד).

לב תקו"ז תקון ו (כג, א).

לג ר"ה יא, א; שמות רבה טו, ד.

לד מיכה א, ד.

לה לקו"ת שה"ש ד"ה "שימני כחותם" (מה, א).

ב. "כל הגוים כאין נגדו מאפס ותהו נחשבו לו" בטול הגוים מצד דעת עליון

עוד סיוע לכך שהפסוק הראשון שייך לקליפת נגה: מהביטוי "כל הגוים" אפשר לחשוב שמדובר ברשעים, אבל בהשוואה לשאר הפסוקים משמע אחרת. בעוד בשאר הפסוקים יש רשעים ואויבים¹⁷, כל מרעין בישי, כאן מוזכרים רק גוים, "כל הגוים".

וכן, לא כתוב בפסוק הראשון שכל הגוים יתבטלו. בעוד בפסוקים הבאים כתוב שהדברים השליילים "יאבדו", "יתפרדו" ו"ימסו" – מפורשת פעולת בטול במציאות של הקליפה-הרשע – בפסוק הראשון לא מפורשת פעולת בטול, אלא שהגוים מצד עצמם כבר בטלים, "כאין נגדו". בשלשת פסוקי תהלים יש מלחמה, נדרשים לבטל את מציאותם בפועל, אך הפסוק הראשון שונה לחלוטין – יש בו תיאור מצב, "כל הגוים כאין נגדו מאפס ותהו נחשבו לו" (תיכף נראה כמה רמזים במלים "מאפס ותהו נחשבו לו", הרמוז ב"וגו"). אם כן, בפסוק הראשון יש איזה רמז של דעת עליון – שלשת הפסוקים הבאים הם רק תכל'ס, שיתבטלו וימסו בעולם, בדעת תחתון, אבל הפסוק הראשון אומר איך זה בפני ה', "נגדו... נחשבו לו", משהו אחר לגמרי.

שטות הגוים שאמונתם בבחינת "אין"

מה רע בגוים? יתכן שהגוי הוא גוי טוב – שעושה דברים טובים – מה רע? מה התפקיד שלנו כלפי הגוים? להאיר אותם, להיות "אור לגוים". במה להאיר אותם? הם כבר גוים

לז בפסוק "הרים כדונג נמסו מלפני הוי" מלפני אדון כל הארץ" לא כתוב רשעים וכיו"ב בפירוש – ואולי לכן הרבי מפרש שהוא עוסק בק"נ, וגם בפירוש החסיד שצוטט לעיל הוא מנאר על דרך קליפת ראו-מה דאצילות, כנ"ל – אך לפניו נאמר "אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו" ואחריו "יבשו כל עבדי פסל המתהללים באילימים".

טובים, מוסריים – מה צריך להאיר להם? מה הבעיה שלהם? [ישות]. גם לנו יש ישות... [אין להם בטול]. גם לי אין בטול... הבעיה שלהם היא שעובדים עבודה זרה – הבעיה שלהם היא באמונה שלהם. יתכן שיש להם שכל, מדות טובות, אבל הבעיה שלהם היא בשרש. כדי להבין זאת נעיין בספר הזהר¹⁷, אליו מפנה כאן אחד החסידים בהערה:

פתח [רבי שמעון] ואמר כל הגוים כאין נגדו מאפס ותהו נחשבו לו, כיון דאמר כל הגוים כאין נגדו, למה כתיב מאפס ותהו נחשבו לו [מה מוסיף?], אלא אוליפנא, דעתייהו דכל עמין דעלמא, דמהימנותא דלהון הוא כאין, דלא אדבקו עלאין ותתאין, ושוין לקבלייהו מהימנותא דשטותא, אבל מאפס ותהו נחשבו לו, כהאי עלעולא דסחרא [ס"א דפרחא] ברוחא, ומתגלגלא בקיטא בריקניא, הדא הוא דכתיב [דניאל ד ז] וכל דיירי ארעא כלא חשיבין.

גם מי שהבין את הארמית – לא הבין את התוכן-הקבלה. נקרא את פירוש ה"מתוק מדבש", פירוש מקובל:

לומדים מהפסוק "שדעתם של כל אומות העולם שהע"ז שלהם, שמאמינים בה, היא גדולה ויקרה בעיני הקב"ה כספירת הכתר שנקראת אין" (ודאי לקח זאת מאיזה פירוש מקובל). הם לא סתם מאמינים באותו האיש, או מה שהם מאמינים – האמונה שלהם היא כבבת עינם. הם חושבים שאמונתם כל כך יקרה וגדולה – גם להם יש קבלה, דרך אגב, הם גם יודעים שיש ספירות, ואמונה אצלם הכתר – עד שהיא הכתר אצל ה', הם מודים בה' ומאמינים בו – במיוחד הדת הנפוצה שהזכרנו – אבל חושבים שאמונתם בע"ז, אמונתם באותו האיש, היא הדבר הכי יקר אצל הקב"ה, מה שה' הכי אוהב. פירוש ממש

לז זהר ח"ב לז, א.

קליפת נגה – החכמה דקליפה

שוב, לזוהר הזה הפנה אותנו חסיד אחד שדבריו מצוטטים כאן – בפשט לא כל כך משמע שיש קשר בין דברי הזוהר כאן לתניא, אבל אולי כן. עבודה זרה אינה קליפת נגה, אלא ג קליפות הטמאות לגמרי, אבל שטות היא כן קצת קליפת נגה. כל התניא כאן הוא שהאמונה נמצאת בתוך החכמה של הנפש האלקית. אנחנו יודעים שבכל ספר התניא אין כתר, לא מזכיר את הכתר וגם לא את היחידה שבנפש – המדרגה הכי גבוהה בתניא היא החכמה, בה הוא ממקם את האמונה הפשוטה. כנראה שגם בלעומת זה, אמונת השטות היא בתוך החכמה שלהם, שהיא באמת הסכלות שלהם.

למה דווקא חכמה היא נגה? בקליפה, כל מה שמהבינה ולמטה – ה-ו-ה – היינו ג קליפות הטמאות לגמרי. בק"נ גופא יש את השכל, והרבה פעמים אומרים שהשכל דנגה הוא דווקא נפש השכלית, שתפקידה האמתי הוא לשרת את הנפש האלקית – אנחנו פה, לתקן את הגוף וחלקנו בעולם באמצעות נפשנו השכלית. אבל, כמו שלמדנו בלקו"ת^מ בסוד הצלם, דווקא השכל יכול להיות גם "חכמים המה להרע ולהיטיב לא ידעו"^{מב}. איפה הטוב והרע יחד? בחכמה דק"נ. ק"נ יחסית לשאר הקליפות היא עצמה חכמה, ודווקא בחכמה שלה יש את הטוב והרע. למה חכמות חיצוניות מטמטמות את המח? בדיוק מסבה זו – כי הן גורמות ליניקה מהקדושה, מהטוב, לקליפה, הרע דנגה. אבל אם מי שידוע להשתמש בחכמות החיצוניות לעבודת ה' – כמו שכתוב בתניא פ"ח, כמו הרמב"ם והרמב"ן וסיעתם – מעלה ומכליל את ק"נ בקדושה. עיקר הגשר בין הקדושה לבין

מבהיל, אך כשחושבים עליו הוא מתאר 'בול' את המציאות. הם אפילו יודעים שספירת הכתר נקראת אין, עד כדי כך שאם נאמר להם שמאמינים בעבודה זרה הם ישיבו – 'לא, זהו אין, הכתר של ה' שלא מוסיף שום דבר'. הם חושבים שאמונתם כל כך יקרה, שהיא בחינת אין. ומהו האין? דבר שאף אחד, עליון ותחתון, מלאך ואדם, לא משיג – משהו כל כך יקר ונעלם.

"ושוין לקבליהו מהימנותא דשטותא" – קודם אמר מה הם חושבים על אמונתם, וכעת אומר את האמת, שהם שמים לפנייהם אמונת שטות. מענין שהוא לא קורא לאמונתם שקר אלא שטות – שטות דקליפה. חלק מהשטות שלהם הוא המחשבה ששטות זו היא הדבר הכי יקר בעולם – כל כך יקר שאף אחד לא יכול להבין. עד כאן רשב"י מסביר את החלק הראשון של הפסוק – "כל הגוים כאין נגדו", זו המחשבה שלהם.

החלק השני של הפסוק מתאר מהי אמונתם שבאמת: "מאפס ותהו נחשבו לו" – האמונה שלהם היא שטות, נחשבת אפס ותהו – כאותו מוץ המתהפך ברוח ומתגלגל בקיץ לריק, "הם משתחווים להבל וריק"^{מג}, כתוב^ט לכוון ש"וריק" עולה אותו האיש. בא מהזהר הזה, שברור שמדבר על הדת הזו – האמונה שלהם היא מוץ שמתגלגל ברוח בקיץ לריק. הזהר מביא לכך עוד פסוק, מדניאל^ט – בחלום נבוכדנאצר – "וכל דירי ארעא", כל יושבי ארץ עם הע"ז שלהם, "כלה חשיבין". בהמשך מוסבר הקשר לקטע הקודם, אבל מה שקראנו הוא העיקר. כל הלימוד הזה היה כדאי רק בשביל הזוהר הזה, קטע הפלא ופלא כאן בזוהר.

מא ד"ה "אם בחקתי" השני. נלמד בשיעורים משבת בחקתי ואילך, ובשיעור כ"ח חשון ש"ז (נדפס ב"אביטה" בחקתי).
מב ירמיהו ד, כב.

לח תפלת "עלינו לשבח".
לט כלבו סימן קכב; קצות השלחן סימן כד סקל"ט.
מ ד, לב.

ביה כלל¹²⁰, רישא דאין הוא התענוג שבנפש ותהו הוא הרצון¹²¹. אם הרצון הוא פרוע, לא מתוקן, הוא באמת תהו – תהו ובהו. גם הרצון המתוקן ממשיך אורות מרובים דתהו, אבל בכלים דתיקון. כל מה שהרבי אמר¹²² להגיע לאורות מרובים דתהו, בנפש היינו רצון – רצון אדיר, רצון חזק, רצון ששובר את כל המחסומים, "אין לך דבר העומד בפני הרצון"¹²³. כמו שאמרו "אם תרצו אין זו אגדה" – היינו אורות דתהו, אבל צריך להיות בכלים דתיקון. רצון תקיף שאין מה שיעמוד בפניו, רק שיהיה על פי תורה – בכלים דתיקון. חייבים את האורות דתהו. בכלל ווארט חשוב, שאפס הוא רדל"א, אין הוא רישא דאין ואחר כך יש תהו שהוא רישא דאריך. עד כאן למדנו קטע אחד. לחיים לחיים, שיתפרדו כל פועלי און.

הקליפה הוא בחכמה, בה נמצאת גם האמונה השטותית (שהם חושבים שהיא הדבר הכי יקר בעולם).

אפס-אין-תהו – ג רישין שבכתר

נסיים בשני רמזים יפים: "מאפס ותהו נחשבו לו" (חלק הפסוק השני, שרק רמזו ב"וגו"¹²⁴) עולה בדיוק 1000. יש בפסוק שלש מלים של בטול, **אין-אפס-תהו**, בגימטריא **תריג**. כל התורה כולה בשלש מלים האלה, כולן בקדושה – ג רישין שבכתר¹²⁵:
האריז"ל אומר¹²⁶ שהמלה תהו בכל מקום היא כתר. אין ואפס הן ודאי כתר. מה יותר גבוה ועמוק בכתר, אין או אפס? אפס. הסדר מלמעלה למטה בתוך הכתר, ג רישין, היינו אפס-אין-תהו. האמונה שלנו נקראת **אפס** נוטריקון **אין תפיסה**¹²⁷, "לית מחשבה תפיסא

מג וראה לקו"ש ח"ה עמ' 387 (והנסמן שם בהערה מאוה"ת). מד רוחו של משיח מאמר "הכח לכבוש את ארץ ישראל" עמ' רמב-רמט. וראה שיעור י"א חשון ע"ח פ"א. ראה עוד באורך עוד פסוק זה במאמר "חכמת הגוים" במלכות ישראל ח"א. מה ע"ח שמי"ב פ"א. מו ראה ע"ח הנ"ל: "כי הא"ס נקרא אפס כי אין בו שום תפיסה".

מז הקדמת תקו"ז זי, א ("פתח אליהו").

מח סוד ה' ליראיו שער א פ"א ובנספח "ג' רישין שבכתר" (וביאורם בשיעורים בסוד ה' ח"ג עמ' מז ואילך ועמ' רצא ואילך).

מט שיחת כ"ח ניסן תשנ"א.

נ ראה זהר ח"ב קטב, רע"ב.

ניגון | 432 שבת "ויקה קרח" כ"ו סיון תשע"ט

1 >

2 >

8

12

16

1

2 *Fine*

18

22

25

1

2 *D.S. al Fine*

Detailed description: The image shows a musical score for a single melodic line in 6/8 time. The score is written on a single staff with a treble clef. It begins with a key signature of one sharp (F#) and a 6/8 time signature. The melody consists of eighth and sixteenth notes, often beamed together. There are several ornaments (accents) placed above notes. The score includes repeat signs (double bar lines with dots) and first/second endings. A section starting at measure 8 contains a first ending with an accent and a second ending with a fermata. A section starting at measure 16 contains a first ending with an accent and a second ending marked 'Fine'. A section starting at measure 25 contains a first ending with an accent and a second ending marked 'D.S. al Fine'. Measure numbers 5, 8, 12, 16, 18, 22, and 25 are indicated at the beginning of their respective lines.

ביאורים בפרקי אבות

פרק ג משנה יא רבי אלעזר המודעי
אומר: המחלל את הקדשים, והמבזה את
המועדות, והמלבין פני חברו ברבים, והמפר
בריתו של אברהם אבינו, והמגלה פנים
בתורה שלא כהלכה, אף על פי שיש בידו
תורה ומעשים טובים, אין לו חלק לעולם הבא

"והמלבין פני חברו ברבים". פירש הברטנורא "המתבייש פניו מאדימות תחלה ואחר כך מתלבנות" - לבן ואדום שייכים בהתאמה לספירות חסד וגבורה^ה, כאשר התפארת היא מיזוג שניהם יחד. וכן עצם הפגיעה בזולת שייכת לספירות הלב (מורגש), שעיקרן ספירת התפארת (וכן ההדגשה "מלבין פני חברו ברבים" שייכת לספירת התפארת^ט).

"המפר בריתו של אברהם אבינו". יש פירושים שונים מהי הפרת הברית: אב שלא מל את בנו; אדם המתבייש במילתו ולכן 'מושך במילתו' כדי שתתגלה ערלתו^ז; או המשבית את אבר המילה מפעולתו הנכונה בכך שמוציא זרעו לבטלה^ח. הכל שייך לספירת היסוד, פגם בברית ובהתקשרות אמת.

"והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה"^ט - היינו העובר עבירות בפרהסיא (בצבור)^ז ומעיו פניו למרוד בה, או המפרש בתורה שלא כהוגן^ח. לפירוש הראשון, המורד בה' פורק מעליו עול מלכות שמים, ולכן פוגם בספירת המלכות. לפירוש השני, ההלכה שייכת לספירת המלכות^ט, ולכן המפרש 'שלא כהלכה' פוגם בספירת המלכות.

יש כאן חמשה דברים המקבילים לספירות החכמה-בינה-תפארת-יסוד-מלכות:

"המחלל את הקדשים": בפשט^א מדובר במי שחילל-הפסיד קרבן (טומאה או פיגול וכדו') או השתמש לצרכו בהקדש. ובדרך החסידות פירשו^ב שמבזה את הצדיקים המקודשים לה'. שני הפירושים שייכים לספירת החכמה, שפנימיותה בטול: הפסוק "וְהָיָה אֲמוֹנֵת עֲתִידָהּ חֹסֶן יְשׁוּעַת חֲכָמַת וְדַעַת"^ג רומז^ד לשהה סדרי משנה, כאשר "חֲכָמַת" מקביל לסדר קדשים. ולפירוש החסידי: למי שמזלזל בצדיקים חסרה תכונת הבטול בנפש, לה' ולצדיקים ששתל בכל דור ודור^ה.

"והמבזה את המועדות" - מזלזל בחול המועד ולא מכבד אותו בבגדים, מאכל ומשתה! חול המועד נקרא "מועד" כמו ימים טובים עצמם, ובקבלה מבואר^ו שביום טוב מאירים מוחין דאבא (לעומת שבת בה מאירים מוחין דאבא), ספירת הבינה, לכן המבזה את המועד פוגם בספירת הבינה.

ח ראה תיקוני זהר קכה, א: "גוון חיוור [לבן] מסטרא דחסד, סומק [אדום] מסטרא דגבורה".

ט ראה למשל 'אור עיניים' ערך רב חסד.

י רש"י, רע"ב.

יא רמב"ם, רבינו יונה, רע"ב.

יב 'נצר חסד' לקאמרנא.

יג רמב"ם בפירוש המשנה, רבינו יונה, רע"ב.

יד רש"י, רע"ב.

טו לקוטי תורה לאריז"ל וירא, ספר הלקוטים וירא כא.

א רבינו יונה, רע"ב ועוד.

ב פירוש 'נצר חסד'.

ג ישעיהו לג, ו.

ד שבת לא, א.

ה יומא לח, ב.

ו רש"י, רבינו יונה, רע"ב.

ז פרי עץ חיים שער מקרא קודש א.

שידוך מן השמים ושידוך מן הארץ

מעין גנים – נקודה חסידית' לט"ו באב

שמעל כל ציוריו הארציים (בהם ניכרים חטאים ופגמיו כל השנה) – הוא ממלא מאותו מקום עליון את כל מה שפגם וחסר. אז גם חיפוש השידוך נעשה, בפשטות, מתוך העליה לשמים – בהזדהות עם השרש האלקי מסוגל האדם לזהות גם את בן הזוג השייך לשרש נשמתו, "שידוך מן השמים". אם כן, מסתבר שט"ו באב הוא הקוטב השני – "שידוך מן הארץ". מה פירוש?

שדוכי "בת גילו" ו"בחירת לבו"

לפי "מנהג ישראל תורה" מקובלים (בצבורים שונים) שני נוסחים בהזמנה לחתונה – יש כותבים שהחתן מתחתן "עם בת גילו" (עב"ג), ויש שכותבים "עם בחירת לבו" (עב"ל). תוכן הנוסחים מהופך: "בת גילו" היא "בת מזלו" – השרש העליון (המכונה בקבלה "מזל") של החתן והכלה משותף, הם שני חצאי נשמה אחת המיועדים זה לזו מששת ימי בראשית, ומציאתם ההדדית היא גילוי מחודש של השרש. לעומת זאת, ב"בחירת לבו" כל אחד מבני הזוג הוא אישיות לעצמו, בעל שורש וטבע עצמי, ולמרות זאת (או בגלל זאת) הם בחרו, מעצמם, להתחתן. שידוך "עם בת גילו" הוא חידוש – יצירת קשר חדש, בחירי ולא מחויב, שלא היה קיים קודם כמזל או גורל קבוע. [בלשון החסידות¹,

לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיום הכיפורים

מסכת תענית מסיימת²: "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים שבהם בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן... וחולות בכרמים. ומה היו אומרות? בחור, שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך! אל תתן עיניך בנוי, תן עיניך במשפחה, 'שקר החן והבל היפי, אשה יראת הוי' היא תתהלל'..."

ט"ו באב ויום כיפור הם ימי שידוכים בעם ישראל ולכן אין ימים טובים כמותם³. כשחז"ל קבעו שני ימים שונים לאותה מטרה, לכאורה, יש להבחין בהבדל ביניהם. על הבדל האופי בין שידוכי ט"ו באב לשידוכי יום כיפור נעמוד מתוך ההכרות הכללית עם יום כיפור – ממנה נשליך על תחום שידוכי אותו יום, ונבין ששידוכי ט"ו באב שייכים לקוטב ההפכי בתחום השידוכים. ביום כיפור מנסים בני האדם להדמות למלאכי רום – עומדים כל היום בתפלה, ללא אכילה ושתייה. כשהאדם עולה לפסגת השמימיות שלו – שרש נשמתו האלקית,

מהתועדות ט"ו באב ה'תשנ"ח. נרשם ע"י איתאל גלעדי. בכל הבא לקמן ראה באריכות ובעומק בספר מחול הכרמים.

א פ"ד מ"ח.

ב התקופה בין ט"ו באב ליום כפור נועדה ל"תשובה מאהבה", רענון השידוך בין כנסת ישראל לה' דודה, והדבר משרה גם על השידוכים בארץ. בכללות ט"ו באב פותח את תקופת אלול – מט"ו באב עד שמיני עצרת (סוף חגי תשרי) יש **אלול** ימים! בפרטות, מט"ו באב עד יום כפור יש 55 יום – ה'משולש' של 10 (חיבור כל המספרים מ-1 עד 10) – ללמד שט"ו באב הוא ראש הפירמדה שסיומה-בסיסה הוא עשרת ימי תשובה.

ג ראה סידור עם דא"ח ד"ה "ועוד יש לפרש" מח, א ואילך.

שלי בזולת, גילוי דמיון עצמי – המשקף משהו משרש נשמתי – אצל אדם אחר. לעומת זאת, נשיאת חן מבטאת יכולת לשאת ולסבול את חן הזולת, אף שאינו זהה לחן שלי – יכולת לאהוב את בן הזוג בשל תכונותיו (המשלימות את תכונותי) ולא בשל הזיהוי העצמי שלי בתוכו. מציאת החן – גילוי שרש משותף, דמיון וזהות שהתקיימו מראש – היא המניע לשדוך שמימי. ונשיאת חן – בחירת הלב המחבב גם תכונות שלא נראות קשורות אלי או מתאימות לי – היא המניע לשדוך הארצי. ביום כיפור מתגלה אחדות שמימית ("כעצם השמים לטהר") בין הנשמות – כשהחטאים נמחקים ומתגלה אחדות הנשמה עם ה' מתגלה גם אחדותה עם בן הזוג (שהרי "שלשה שותפים באדם" והאחדות עם ה' מתבטאת גם באחדות בני זוג ש"שכינה ביניהם"). לעומת זאת, בארץ יש פרטים שונים ומנוגדים שחיבורם אינו טבעי ומתבקש, אלא בנוי על חיבת הלב ובקשת ההשלמה מהשונה והזר. שרש נשיאת החן המאפשרת חיבור בין פרטים שונים והפוכים הוא בכח נשיאת ההפכים האלקי – דווקא ב"שדוך מן הארץ" מתגלה כח נסי של השאת הפכים זה לזה (ועל נישואין אלו נאמר "א-להים מושיב יחידי ביתה"). בעבודת הנפש, במציאת חן רואים התאמה – היסוד לשדוך ברור, וקל להוציא לפועל. נשיאת חן היא אמונה בהתאמה – השדוך דורש אומץ רב ונוצר תוך אמונה על-טבעית בעצמות ה' כ"נושא הפכים" ומחברם. נשיאת ההפכים בשדוכים שייכת בעצם לט"ו באב – "יום שהותרו שבטים לבוא זה

שדוך "עם בת גילו" הוא "העלם וגילוי" – השדוך רק גילה קשר נעלם שהתקיים בין בני הזוג. בחירת הלב היא "עצם והתפשטות" – התפשטות חדשה מעצמיותם של כל אחד מבני הזוג, המתקרבת לזולתו ויוצרת רגש וקשר חדש כלפיו.¹

שדוכי יום כיפור הם וודאי "שדוך מן השמים" "עם בת גילו" – כשבעליה לשרש הנשמה ניתן למצוא גם את השותף לאותו שרש. לכן נראה שט"ו באב הוא יום בחירת הלב – יום של חולין וארציות, בו לא מגיע השדוך "מן השמים" אלא צומח מנטיות הלב שבארץ. ובסגנון אחר: יום כיפור הוא יום 'חרדי', יום שדוכי השמים, וט"ו באב הוא יום שדוכי הארץ (הנתפס היום, לדאבוננו, כ"חג האהבה" ה'חילוני').

ט"ו באב – נשיאת הפכים

המניע לכל חתונה – "עם בת גילו" או "עם בחירת לבו" – הוא חן אישי עמוק שרואים החתן והכלה זה בזה וזו בזה. זיהוי החן נזכר בתנ"ך בדרך כלל בלשון של "מציאת חן", אך פעמיים (במגילת אסתר) מופיעה לשון של "נשיאת חן". מציאת חן היא גילוי החן האישי

ד בפנים מוסבר ש"עצם" הוא נפש בני הזוג ו"התפשטות" הוא הרגש והקשר ביניהם. אכן, כשמדייקים בהשוואת "העלם וגילוי" ל"עצם והתפשטות" יש לומר ש"עצם" מתייחס לעצם הקשר (כמו "העלם" המתייחס לעצם הקשר הנעלם) ו"התפשטות" היא בטויו הקשר בעולם (כמו ה"גילוי" שהוא הבאת עצם הקשר למציאות). אם כן, גם בשדוך "עם בחירת לבו" יש קשר עצמי בין הנשמות ("עצם") אך הדבק המעשי בין בני הזוג, סיבת החתונה, הוא "התפשטות" מעצם הקשר – רגש אהבה שאינו מגלה את עצם הקשר המחיובי ואינו עוסק בו.

לאור זאת ניתן לומר גם להפך: גם בקשר עצמי של "בת גילו" צריך לתת "התפשטות" ל"עצם" הקשר וליצור יחס לבבי של "בחירת לבו". שכלול וטיפוח קשר הלב מחויב, ולא ניתן להיפטר ממנו בטיעון שיש קשר עצמי ולא ניתן להפריה בין בני הזוג, ללא קשר לטיב היחסים המתפשטים במציאות (וכדלקמן).

ה אסתר ב, טו: "ותהי אסתר נשאת חן"; ב, יז: "ותשא חן וחסד".

1 שמות כד, י.

2 קידושין ל, ב.

ח סוטה יז, א.

ט תהלים סח, ז. סוטה ב, א.

כשהלב פועל לפי גחמות רגעיות, בניתוק משרש נצחי, השידוך לא יחזיק מעמד – "מוצא [בהוה^א], ולא בשרש הנצחי (שבעבר) אני מר ממות את האשה"². הקשר הזוגי הופך לזמני וחולף ומתדרדר לפגם הברית (**טו מנחם אב** זקוק ל**יוסף** שומר הברית). לאידך, שידוך המבוסס על מציאת ה'אני' בזולת עלול להפוך לחיפוש עצמי שמתעלם מקשר הלב החי לבן הזוג עצמו – הנישואין יהפכו להתנשאות – "מוצא אני [חיפוש ה'אני'^א] הופך [ל]מר ממות את האשה".

לכן, נדרשת התכללות ממדי "בחירת לבו" ו"בת גילו" בשני השידוכים: בט"ו באב לובשים בגדי לבן, הנקיים מגיוון וצבעוניות, כביום כיפור (ובנפש נדרשת הצבת יעד תורני משותף גם ב"בחירת לבו" – היעד המשותף הוא המזל הרוחני בו מחוברים בני הזוג, אך זהו מזל מסוג אחר, התלוי בבחירתם האישית – אז נושא האדם אשה "לפי מעשיו"¹). לאידך, גם ביום כיפור נאמר "בחור שא עיניך" – "אסור לאדם לקדש אשה עד שיראנה"¹⁰ ועד שיווצר גם קשר אהבה ארצי¹¹ בלב בני הזוג (קשר המתיחס למופע הממשי של הזולת בארץ – ולא רק קשר לשרש השמימי, שעלול ליצור ניכור לבן הזוג עצמו בחיי היום יום).

יא ענף יוסף על עין יעקב ברכות אות מ בשם איי הים. ראה הקדמת שכינה ביניהם.

יב קהלת ז, כו.

יג ראה הקדמת שכינה ביניהם.

יד סוטה ב, א.

טו קידושין מא, א.

טז וראה ב"ב קסח, א: "האי צורבא מרבנן דאזיל לקדושי איתתא נידבר עם הארץ בהדיה".

בזה¹. נישואין בתוך שבת-משפחה תלויים בשרש משותף, בדמיון בין בני הזוג בשל מוצאם (הגשמי והרוחני) המשותף. בט"ו באב החלו נישואין בין שבטים – בין אנשים שענינם, שרשם וזהותם שונה – והיכולת להתחתן עם השונה והאחר מגלה רב-גונית האפשרית בארץ דווקא, באין סוף צירופי הפכים שונים ומגוונים.

[גם היום ניתן להבחין בין סוגי שידוכים, שבטיים ובין-שבטיים, לפי המפתח של "בת גילו" ו"בחירת לבו". בדרך כלל, בחוגים ה'חרדיים', הרושמים בהזמנות "עם בת גילו", מתחתנים בתוך המשפחה וחוג הדעות הקרוב והמצומצם, ונישואין בין חוגים ועדות-שבטים שונים שכחים בעיקר אצל הנוהגים לרשום בהזמנותיהם "עם בחירת לבו".]

שמירה על "חג האהבה" – התכללות ט"ו באב ויום כפור

למרות הדגשת ההבדל בין שידוכי ט"ו באב ויום כפור ההתכללות ביניהם הכרחית. ללא התכללות בין בחירת הלב להתאמה בשרש הנשמה נוצר נזק והתדרדרות – ימי שדוכים הם ימי ברית, והברית זקוקה ל"שמירת הברית". כפי שנרמז, כיום בט"ו באב כמעט לא נותרה משמעות 'חרדית', והוא קיים רק כ"חג אהבה" 'חילוני' ונטול קדושה. לעומתו, יום כפור, נותר כיום הכי 'חרדי', אך הוא מעוקר מכל סממני אהבה ארצית (מחול בכרמים). זהו מצב שלילי ומסוכן:

י תענית ל, ב.

מהפכה ראשונה (8)

בשנים האחרונות, הרב מלמד על ארבע 'מהפכות' גדולות בהלכות תלמוד תורה: כתיבת התורה שבעל פה, נטילת שכר על לימוד תורה, לימוד תורה לנשים ולימוד תורה לאומות העולם, כאשר היום אנו נמצאים בעיצומה של המהפכה השלישית ובראשיתה של המהפכה הרביעית

לעולמים". כלומר, גם כשהתורה היתה בעל פה היה אפשר 'לשחזר' מה ששכח ובכל זאת היה צריך לזכור והוא הדין היום. ועוד (גם אם נאמר שיש מקום לחלק), "מצות התורה לא תשתנה" וכמו שתחילה היה צריך לזכור מה שלומד כך נקבע לעולם המצוה שצריך לזכור את התורה.

ב. הפוסקים דנו האם הקורא בתורה בלא הבנה כלל נחשב כלימוד תורה. ופסק אדמו"ר הזקן "אם מוציא בשפתיו אף על פי שאינו מבין אפילו פירוש המלות מפני שהוא עם הארץ, הרי זה מקיים מצות 'ולמדתם'. ולפיכך כל עם הארץ מברך ברכת התורה בשחר לפני הפוסקים, וכן כשעולה לספר תורה. במה דברים אמורים בתורה שבכתב, אבל בתורה שבעל פה אם אינו מבין הפירוש אינו נחשב לימוד כלל".¹ דהיינו, עיקר

בפעמים הקודמות למדנו שתחילה היה אסור לכתוב דברי תורה שבעל פה, "דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאמרו בכתב";² לאחר זמן נכתבו המשנה והגמרא משום "עת לעשות ה' הפרו תורתך";³ ולבסוף ההיתר הפך למצוה, מצוה לכתוב ספרי קודש.

גם לאחר הכתיבה – תורה שבעל פה

אמנם גם לאחר כתיבת התורה שבעל פה היא נותרה בגדר 'על פה'. דבר זה מתבטא בכמה הלכות, כגון אלו:

א. חלק מתלמוד תורה הוא מצות ידיעת התורה, באופן שיחזור עליה ולא ישכח, כמו שהוזהרנו "השמר לך... פן תשכח את הדברים".⁴ והנה היה מקום לומר שאחרי שהדברים כתובים בספר אין הכרח לדעת ולזכור אותם, שהרי אפשר לעיין בספר בשעת הצורך, אבל אדמו"ר הזקן מדגיש שאין שינוי בדבר: "וגם עכשיו שנכתבה תורה שבע"פ ויוכל לעיין בספרים מה ששכח, אין זה מועיל כלום, כי מיד ששכח עובר בלאו [פן תשכח את הדברים] קודם שיעיין, כמו בימיהם שעובר בלאו בשעה ששוכח אף שאחר כך יחזור וישאל מרבו וילמדנו מה ששכח. ועוד שמצות התורה לא תשתנה בשינוי הדורות ולא יחליף ולא ימיר דתו

עריכה: יוסף פלאי.

א גיטין ס, ב. תמורה יד, ב.

ב דברים ד, ט. ראה אבות פ"ג מ"ח. מנחות צט, ב.

ג הלכות תלמוד תורה ב, ד. ומשמע שאיסור השכחה הוא רק בתורה שבעל פה ולא בתורה שבכתב, שאותה אכן קוראים שוב ושוב מתוך הספר (ולכן הוצרך אדה"ז להדגיש שגם אחרי שנכתבה תורה שבעל פה האיסור לשכחה לא משתנה), וכך נראה גם מהלשון "השוכח דבר אחד ממשנתו" או "מתלמודו". וראה בהערות הרב אשכנזי זצ"ל להלכות תלמוד תורה ח"ב עמ' 264-262 שדן בזה.

ד שם סעיפים יב-יד (וראה הערות וציונים שם במהדורת הרב אשכנזי). ומקורו במגן אברהם סי' נ סק"ב שאמירת משניות ללא הבנה אינה נקראת לימוד, אלא שאדה"ז מחלק שזה דוקא בתורה שבע"פ. ויש שהקשו על המג"א ואדה"ז מהגמרא עבודה זרה יט, א "לעולם ליגרים איניש, ואף על גב דמשכח ואף על גב דלא ידע מאי קאמר", ותיירי החיד"א בספר מראית העין (על הגמרא שם) שזה כשאינו בידו להבין, ועוד כתב שדי הפירוש המלים. וראה עוד: ילקוט יוסף סי' מז הערה יז. כתב-העת קול התורה גליון ס' עמ' קסד. ספר יאיר נתיב לרבי יצחק אלפיה עמ' לד (בספר זה מאריך במעלת הלימוד בגירסה).

ועוד העירו שהמהר"ל בספר גבורות ה' פרק סב כתב

יש מעלה מיוחדת בשינון המשניות ובאמירתן בעל פה, "שיעור משניות קודם לכל דבר, ועל ידי זה זוכה לנשמה, כי משנה אותיות נשמה"¹, "יש לשנון משניות בעל פה כל חד לפום שיעורא דליה, ולחזור עליהם בעת ההליכה ברחוב, בכך נזכה לקבל פני משיח"². וביאר הרבי שזה שייך במיוחד במשנה, מה שאין כן בשאר דברי תורה שבעל פה, גמרא ופירושים וכדו', שבהם העיקר הוא לזכור את התוכן: "אף שבכללות כל התורה שבע"פ העיקר הוא השגת והבנת הדין וההלכה (אלא שצריך ג"כ להוציאה בדבור פה), ואם אומרה ואינו מבין אינו נחשב לו ללימוד, מה שאין כן בתורה שבכתב... בכל זאת חלוק ישנו בתלמוד גופא בין משנה ומה שבא לאחר המשנה... שבמשנה העיקר הוא הדקדוק בלשונה (אלא שצריך להיות בהבנה דוקא) ושמירת אותיותיה, וחלק השני בתלמוד הוא הנקרא בכלל פירוש המשנה היינו שעיקרו הבנה והסברת הטעמים וכו'... ולכן מובן אשר גם חזרה בעל פה... שייכת יותר במשנה מבגמרא, שהחילוק בין אחד לחבירו הוא: אמירת אותיות או הבנת הענין (אע"פ שבשניהם צ"ל אמירה והבנה)".

קדושת ספרי תורה שבע"פ אינה כקדושת תורה שבכתב

הפוסקים דנו מה הגדר ההלכתי של הקדושה שצריך לנהוג בספרי קודש, ובלשון האבני נזר "ויש להסתפק בזה אם לאחר שהתירו חכמים לכתוב תורה שבע"פ שוב יש בו קדושה גמורה כמו ספרי תנ"ך או לא"³.

ח באר היטב או"ח סי' א סק"ו בשם האריז"ל.

ט לוח היום יום כ"א כסלו.

י אגרות קדש ח"א עמ' רמא.

יא שו"ת אבני נזר יו"ד שעו, עיי"ש באריכות. וראה עוד: שו"ת אגרות משה ח"ד סי' לט. אנצ"ת ערך כתבי הקדש.

התורה שבע"פ (גם לאחר שנכתבה) הוא בדעת האדם והבנתו, ואילו אמירת המלים וקריאתן אינה לימוד, מה שאין כן בתורה שבכתב. וכן הסבירו האחרונים "דכל ענין תורה שבע"פ שהוא ביאור לתורה שבכתב וכשאינו מבין אינו כלום משא"כ תורה שבכתב עצם המלות מצוה"⁴. אלא שאדה"ז מסיים שם "ואף על פי כן יש לאדם לעסוק בכל התורה גם בדברים שלא יוכל להבין ולעתיד לבא יזכה להבין ולהשיג כל התורה שעסק בה בעולם הזה ולא השיגה מקוצר דעתו".

ולפי דברים אלו של אדמו"ר הזקן, ביאר האבני נזר מדוע גם לאחר שהתורה שבעל פה ניתנה להכתב היא לא מטמאת את הידים כתורה שבכתב (שגזרו טומאה על כתבי הקודש⁵): "בתורה שבע"פ שאם אינו מבין אינו לומד כלל... וא"כ אין הכתיבת תורה שבעל פה אלא למי שמכיר הלשון על כן אינו מטמא את הידים. ודוקא תורה שבכתב שאפילו עם הארץ שאינו מבין מקיים בה מצות ולמדתם מטמא את הידים".

בין המשנה לגמרא

למרות מה שהתבאר, שכל התורה שבעל פה נותרה בגדר 'על פה', מצאנו הבדל בזה בין המשנה לגמרא:

"בתלמוד תורה אנו מברכין לעסוק בדברי תורה שכל עסק שיש בו בתלמוד תורה הוא המצוה אף על גב שאינו מבין מה שאמר רק שגורס כך ואינו מבין הוי נמי מצוה לכן הברכה לעסוק בדברי תורה", ומשמע מדבריו שכן הוא גם בתורה שבע"פ. אלא שזו מחלוקת גדולה האם הנוסח הוא "לעסוק בדברי תורה" או "על דברי תורה" (כנוסח הרי"ף, הרמב"ם והשו"ע. וכן נוסח אדה"ז בסדר), וגם בנוסח "לעסוק בדברי תורה" נראה מדברי הפוסקים שהכוונה לעמל התורה בהבנה (ראה למשל ט"ז או"ח סי' מט סק"א).

ה שו"ת ארץ צבי פרוור סי' כ, עיין שם בכל דבריו הנעימים. ו יו"ד סי' שעו אות ו, עיי"ש.

ז משנה סוף זבים. ומבואר בגמרא שבת יד, א שגזרו טומאה על הספרים מפני שהיו מצניעים אצלם תרומה והיו הספרים באים לידי הפסד.

ומדמה את היתר הכתיבה לדין 'דחוויה'. אמנם בהמשך מוכיח האבנ"ז (מדברי הט"ז והמגן אברהם) שהספרים נחשבים גוף קדושה ולא תשמיש קדושה, אך מכל מקום הוא כותב "נראה לי אף לדידהו דקדושתן משום שעשוין ללמוד בהם", ולכן פוסק שאין קדושה בספרים שלא למדו בהם בפועל.

בסיכום, ראינו שלש דוגמאות לגדר ההלכתי של תורה שבעל פה גם כשהיא כתובה בספרים, והן מכוונות יפה כנגד חב"ד: האיסור לשכוח את התורה כנגד הדעת, דהיינו לא להסיח את הדעת (מח הדעת הוא מח הזכרון); גדר הלימוד בתורה שבעל פה שתלוי בהבנה דוקא כנגד בינה כמובן; הדיון בגדר הקדושה של ספרי תורה שבעל פה נוגע לחכמה: חכמה היא קדש, ולפי האבנ"ז ספרי תורה שבעל פה אינם בגדר קדש-חכמה, אלא תשמישי קדש. לפי ההסבר השני, קדושתם תלויה בכך שעשויים ללמוד בהם, דהיינו שיש בהם דין קדש אבל רק מצד "חכם הרואה את הנולד [שילמדו בהם]".

ומסקנתו שמכל מקום יש הבדל מהותי: ספרי תנ"ך הם גוף הקדושה וספרי תורה שבעל פה הם תשמישי קדושה, "כיון שעומד ללמוד מתוכם והלימוד הוא קדושה א"כ הוא משמש קדושה... ספרי תורה שבע"פ משמשין אל הלימוד שלומדין בתוכה. ולא משום כתיבתן מתקדשת כמו תנ"ך דהויין גוף קדושה משום כתיבתן. אלא משום קריאתה מתקדשת דמשמש אל הקריאה" (וכן מה שהתירו להצילם מפני הדליקה בשבת הוא "מפני צורך המצוה לקרות בהם וכמו שמצילין בשבת מזון שלש סעודות. ואינה דומה לתורה שבכתב שמצילין אותה מפני קדושתה ג"כ").

ועוד מדייק בעל אבני נזר, שגם לאחר שהותר לכתוב תורה שבע"פ מדין עת לעשות לה', עדיין זה לא נקרא "ניתן להכתב" והלימוד נחשב כלימוד בעל פה! "שכך היתה תקנת חכמים שעדיין יחשב לא ניתן לכתוב ואין הכתיבה מקדשתו כלל. ולולא שמשמש קריאתו לא היה בהם שום קדושה כלל",

הסיפור החסידי

"פלא יועץ" – רבי אהרן מבעלז

רבי אהרן רקח מבעלז – האדמו"ר הרביעי בשושלת בעלז, נולד באלול תר"מ בבעלז [אז גליציה-פולין, כיום אוקראינה] לאביו רבי ישכר-דב – האדמו"ר השלישי בשושלת – ולאמו בתיה-רוחמה, נכדת רבי אהרון מטשערנוביל, על שמו נקרא. גדל ולמד אצל אביו ואצל אביו אביו, רבי יהושע. לפני שמלאו לו 18 שנים התחתן עם מלכה, בת דודו. לימים נרצחו אשתו וכל ילדיו בשואה. לאחר פטירת אביו, בשנת תרפ"ז, מונה לממלא מקומו באדמו"רות וברבנות העיר. רבי אהרן נודע מצעירותו בקדושתו הגדולה, עד שאחד מצדיקי הדור התבטא עליו "כנראה שיצר הרע שכח ממנו". כמו כן נודע באהבת ישראל הרבה שלו ובכך שלא יכל לשמוע רע על אף יהודי, 'דתי' או 'חילוני' כאחד. העיד על עצמו שנולד עם מידת הרחמנות. במהלך מלחמת העולם השניה נמלט מפולין מאימת הנאצים שרדפו אחריו באופן אישי. תחילה להונגריה ומשם לא"י. אחרי מגורים זמניים בירושלים קבע את משכנו בתל אביב. בארץ נישא רבי אהרן עוד שתי פעמים, אך לא נולדו לו ילדים מנישואים אלה. בנה את חסידות בעלז מחדש בארץ. במוצאי שבת כ"א מנחם-אב תרי"ז הסתלק ומנו"כ בהר המנוחות.

רישומו בפניו. רבי אהרן הבחין בכך ואמר לרבי מאיר כך, "אמנם אני לא הרבי שלך, אבל מפאת כבוד הכנסת אורחים של אביך, יש לי עצה בשבילך – להקפיד על שלש הנהגות שיישעו לבריאות שלך. ראשית כל, המנע משמיעת מוזיקה. שנית, אל תטעם מאכלי חלב. שלישית, הִדָּר רגלך מקברי צדיקים". רבי מאיר שמע את דברי רבי אהרן מבעלז, ושמרם.

כעבור כמה שנים, עם תום המלחמה ועזיבת אחרוני הפליטים את שנחאי, עבר רבי מאיר לגור בשכונת קראון הייטס, מקומו של הרבי ומרכז חב"ד העולמי. כידוע, בשנה שלאחר הסתלקות הרבי הריי"צ סרב הרבי לקבל עליו את עול הנשיאות, ואת הפונים אליו בעניינים שונים המצריכים ברכתו או הכרעתו של רבי, הפנה הרבי לאהל של הרבי הריי"צ. באותם ימים נכנס רבי מאיר אל הרבי ופדיון נפש בידו. הרבי בתגובה, ענה לרבי מאיר כפי שענה לכולם והפנה אותו לצייון של הרבי הריי"צ, שם ישטח את בקשתו, אך רבי מאיר השיב לרבי שהוא מנוע מללכת לקברי צדיקים

סיפר הרב מרדכי שמואל אשכנזי ז"ל [רבו הקודם של כפר חב"ד] שבשנת תש"ד, לאחר שנמלט הצדיק רבי אהרן מבעלז מציפורני הנאצים [אתם בסיוע הרבי הריי"צ מליובאוויטש, על כך הכיר רבי אהרן תודה לרבי הריי"צ] ועלה לארץ הקודש, התארח זמן מה אצל הסבא רבה שלו, הרב שניאור זלמן אשכנזי – מזקני חסידי חב"ד בארץ, בביתו שבשכונת קטמון בירושלים. רבי אהרן התעניין אצל מארחו אודות בני משפחתו, והלה סיפר לו בפרטות על כל ילדיו, בהם בנו רבי מאיר אשכנזי שיהן באותה העת כרבה של שנחאי שבסין, לשם הגיעו פליטים יהודים רבים מאדמת אירופה העקובה מדם. ענה רבי אהרן למארחו, "מסתמא המלחמה הזו תסתיים פעם, ובנכם משנחאי יגיע לכאן כדי לראותכם. אם כן, בקשהו אז כי יכנס אלי".

כעבור כשנתיים, אכן הגיע רבי מאיר ארצה וכמצוות אביו הלך לבקר את הצדיק מבעלז במשכנו בתל אביב. זמן לא רב קודם לכן, עבר רבי מאיר סטרוק [אירוע מוחי] שהותיר את

כנגד חב"ד). אבל זהו "פלא יועץ".

סיפור נוסף שמלמד על ההערכה הגדולה

של רבי אהרן מבעלז לרבי:

לקראת י"ט כסלו תשי"א – עוד לפני

קבלת הנשיאות הרשמית של הרבי – הוא

שלח מכתב לכל האדמו"רים וכל הרבנים

החשובים שבדור ובקש מהם שבי"ט כסלו

יתוועדו לכבוד הילולת הרב המגיד ולכבוד

שחרורו של אדמו"ר הזקן ובהתוועדות זו ידברו

אודות חשיבות לימוד תורת החסידות והפצת

מעיינותיה. בין המכותבים היה גם רבי אהרן

מבעלז, שנחשב בעיני כולם כצדיק הדור.

כשהגיע המכתב לרבי מבעלז, פתח הגבאי של

רבי אהרן את המכתב והקריא לרבי. לגבאי,

שלא הכיר את הרבי החדש מליובאוויטש, היה

נראה המכתב כעזות כלפי רבו, ונזרק מפיו –

"א יונגרמאן אומר לרבי מה לעשות?!", אברך

צעיר אומר לצדיק יסוד עולם מה לעשות?!

הבעלזר-רב מאד הרצין ואמר לו – "דע

לך שאתה משחק באש, לך מיד תיטול את

ידיך שלש פעמים, ותאמר שלש פעמים אני

מתחרט", וכך היה.

את הסיפור הזה מספרים גם בבעלז. צריך

לזכור שבזמן המעשה היה הרבי אברך צעיר

עדיין והרבי מבעלז היה זקן צדיק הדור. זה

שרבי אהרן אמר בנוגע לאברך הצעיר הזה,

הרבי, ש"אתה משחק באש" – זו הצהרה

שמדובר בצדיק שצריך להזהר מהאש שלו,

כמו שכתוב בפרקי אבות "והוי זהיר בגחלתן".

הווארט הזה, שמאשר את הצדיקות של הרבי,

שייך למידת היסוד – "וצדיק יסוד עולם".

בקבלה כתוב שמהיסוד יוצאת אש, ממנה

צריך להזהר.

וסיפר לרבי אודות הפגישה עם רבי אהרן ועל

שלש ההנהגות שייעץ לו לקיים. כששמע הרבי

את דבריו, הרצינו פניו מאוד ונענה, "מה שאמר

הרבי מבעלז שהוא אינו הרבי שלך, היינו

שיכלת לשאול למקורם של ההנהגות, אבל

בכל אופן כיוון דנפק מפומיה דמר – למיחש

בעי". הרבי יצא לרגע מהחדר ושב כשהוא

לבוש בסרטוק וחגור באבנט וקיבל את פדיון

הנפש מרבי מאיר. היתה זו למעשה הפעם

הראשונה בה קיבל הרבי מישהו ליחידות

כרבי, דבר שסימן לבאות. את הסיפור סיים

רבי מרדכי שמואל בכך שלימים, כשספר את

הסיפור לאחד מחסידי בעלז וטען באזניו שאין

הוא מבין את מהות העצות של הרבי מבעלז,

ענהו החסיד שאף הוא לא מבין את כל העצות

לאשורן, אבל ברור לו כי העצה השלישית –

שלא ללכת לקברי צדיקים – נועדה, בראייתו

למרחוק של רבי אהרן, להביא את הרבי לכך

שיקבל על עצמו את עול הנשיאות.

על משיח כתוב שהוא "פלא יועץ", וכך

גם אצל כל צדיקי האמת שהם "אתפשטותא

דמשה בכל דרא ודרא". צדיק אמת הוא

אחד שיודע לזהות את הנקודה ולתת עצות

טובות – "פלא יועץ". העצה של הצדיק באה

מהבינה היתירה שיש בו, אבל גם מהדעת, בה

הוא מרגיש את היהודי שבא להוועץ בו. את

ההתקשרות ליהודי פועל הצדיק בכח הדעת,

ואילו העצה הפלאית היא מבינתו היתרה,

"עצות מרחוק אמונה אמן". מה כאן ה"פלא

יועץ" של הרבי מבעלז? שהוא פשוט הכתיר

את הרבי. איך להסביר את שלש העצות – לא

לאכול חלבי, לא לשמוע מוזיקה ולא ללכת

לקברי הצדיקים – יש עוד מה לבאר (אולי

מענות ותשובות

שאלה:

אנחנו נמצאים כעת בשליחות בחו"ל. מתברר שכדי שאוכל להמשיך את לימודי האקדמיים בארץ עלי לעבור מבחן מסוים שיתקיים בסוף השנה, ולא נראה שיש נכונות מטעם החוג באוניברסיטה לתת לי מועד נוסף לאחר שנחזור. מה עלי לעשות?

שאלה:

ידוע שהרבי מלויבאוויטש תיקן את מבצע תפילין קודם מלחמת ששת הימים והסביר שיש בזה סגולה לנצחון ולשמירה במלחמה. האם על דרך זו ראוי היום להוסיף ולתקן שכל מי שיכול שיניח תפילין כל היום, כפי שהוא מעיקר הדין?

מענה:

אם אתם מרגישים שאתם מצליחים בשליחות לקרב את לב ישראל לאבינו שבשמים, אזי זהו אות מן השמים שכך בודאי רצון ה' מכם כעת (ובכלל כאשר יש ספק אומרת התורה "שב ואל תעשה עדיף", להשאר במקום). בטח בסופו של דבר הכל יסתדר על הצד הטוב ביותר...
כעת אתם בשליחות, "זמן השיא" (ביטוי של הרבי לתקופה שלנו בכלל). עליכם לנצל כל רגע, ולא לחשוב על דברים אחרים. המשך פעילות בהצלחה רבה ומופלגה!

מענה:

הנחת תפילין בכל ימות החול, הינה מצוה וחיוב גמור. מכל מקום, אדמו"ר הזקן ביאר בשו"ע שלו, שאע"פ שלכתחילה היה ראוי שהתפילין יהיו עליו כל היום, הרי שאיננו נוהגים כך מכיון שתפילין דורשות טהרת הגוף והמחשבה וזה דבר שמאוד קשה להזהר בו כל היום. מובן שבמצאות כזו, אם נניח תפילין כל היום, הרי ש"יצא שחרנו בהפסדנו".
תמציתה הפנימית של מצוות תפילין היא קיום הפסוק "שויתי ה' לנגדי תמיד", מודעות תמידית לנוכחות והשגחת ה' עלינו. אכן ראוי לעורר את המודעות של כל יהודי ויהודי לקיים זאת במשך כל היום וכמובן שיש בכך לחזק את השמירה על עם ישראל וגילוי ההשגחה הפרטית של הקב"ה על בניו.

שאלה:

קרוב משפחה שלנו בשם ישראל בן... חולה ל"ע. ב"ה הוא שומר שבת וכשרות ומניח תפילין. האם כדאי להוסיף לו שם, או שיש עצה אחרת לרפואתו?

מכתב לשליח ערב שבת חזון:

שליח עם י כוחות הנפש בגימטריא משיח -
שתזכה, בזכות השליחות המסורה, לגלות את ניצוץ המשיח שבך, ומכאן הדרך קצרה לגילוי המשיח הכללי שיבוא ויגאלנו בב"א! ד"ש חמה לכל היהודים במקום השליחות, ולהתראות בקרוב בארצנו הקדושה - שנתראה כולנו בבית המקדש (שמראים לכל אחד ואחת בשבת חזון).

מענה:

ישראל ר"ת יש ששים רבוא אותיות לתורה - הפסוק אומר "ויתחזק ישראל", שיתחזק בלימוד התורה, ומתוך שמחה, ברכת רפואה שלמה מן השמים.

האקדמיה התורנית

במדור האקדמיה התורנית אנו עוסקים באחד הפרצופים-מודלים הבסיסיים הקושרים את התורה והמדע יחד. בפרצוף זה, הנקרא פרצוף האקדמיה התורנית, באים כל תחומי הידע האנושי והאלוקי תחת קורת גג אחת ומסודרים לפי מערכת הספירות. בכל פעם נתבונן בענין מסוים היוצא מתוך ההקבלה של פרצוף האקדמיה התורנית ונראה כיצד בכח העיון בכלים של פנימיות התורה ניתן להבין טוב יותר את עולמנו ואת הקשר שבין התורה ובין שאר תחומי הידע האנושי

סובייקטיביות מול אובייקטיביות בנבואה

אל מול נבואתו האובייקטיבית של משה עומדת נבואתם הסובייקטיבית של האבות, ולמעשה של כל הנשמות הארכיטיפיות של שבע הספירות התחתונות - אברהם, יצחק, יעקב, משה³, אהרן, יוסף ודוד¹. נבואתם של אלה קדמה (או שונה היא) מהתורה. נביאנו שקדמו למשה רבינו וגם אלו שבאו אחריו התנבאו מתוך מצב תודעתי עמום יותר אותו הרמב"ם מתאר כחלום או מצב קרוב אליו² אשר דרש מהם, בהקיצם, את הפרשנות הסובייקטיבית שלהם, וכפי שנראה בהמשך ביחס לחלום יעקב.

מדוע אם כן, קדמה התפתחות הנבואה הסובייקטיבית לזו של הנבואה האובייקטיבית?

ב משה נכלל גם כנגד ספירת הנצח, חלק מהצד הסובייקטיבי של הנבואה מתוקף היותו גם מחנכם של ישראל ולא רק נותן התורה. והנה, אנו מוצאים שבתפקידו כמחנך (עניינה של ספירת הנצח באקדמיה התורנית) משה אכן "בא לכלל טעות" במקרים שונים אותם מונים חז"ל (הכאת הסלע וכו'). אך כמובן לא באו חז"ל לטעון כך ביחס למסירתו את התורה – הממד האובייקטיבי של נבואתו.

ג למרות שדוד חי לאחר מתן תורה, עיקר כוחו הנבואי התבטא ברוח הקודש שהיתה לו. רוח הקודש מבטאת את דבר ה' שבא מלמטה למעלה. למשל, "ואלה דברי דוד האחרונים" ... ב-כב שנה שנשתלקה רוח הקודש מדוד, בכל יום ויום היה מוריד כוס של דמעות" (ילקוט שמעוני לנ"ך רמז קסה). בסנהדרין (קז, א) התפרש שרוח הקודש הנ"ל היא היא הנקראת שכינה בפי חז"ל, וכפי שיתבאר בהמשך המאמר. לפני דוד, שאת סיפורו לא סיפר משה (אלא הנביא שמואל, השקול כנגד משה ואהרן), היתה רחל אמנו מקבילתה של ספירת המלכות וסיפורה הוא שנכלל בחומש בראשית.

ד הנקרא אצל חז"ל כ"נים ולא ניס, תיר ולא תיר" (מגילה יח, ב).

בדרך כלל נהוג לייחס את ההבחנה המודעת והמושכלת בין הסובייקט לאובייקט לפילוסוף עמנואל קאנט (1724-1804). אולם, בעיית הסובייקט והאובייקט קיימת היתה מאז ומעולם שכן גם האובייקטיביות וגם הסובייקטיביות כלולות באין סוף האלוקי.

הגילוי האבסולוטי של רצון ה' מקורו בתורה ובנבואתו הייחודית של משה רבינו, נבואה הבאה לכתחילה מלמעלה למטה - מנקודת המבט האובייקטיבית של הבורא, כנותן התורה, אל התודעה האנושית של משה. רעיון זה ביטאו חז"ל על פי התאור של משה כ"איש האלקים" – "מחציו ולמעלה אלקים ומחציו ולמטה איש". טיב נבואתו של משה מתוארת במקרא במלים, "ותמונת ה' יביט", שכוונתן, כפי שהסביר אדמו"ר הזקן, לומר שמשה רואה את המציאות מנקודת המבט של ה'. כוחו זה של משה לקבל את האמת האובייקטיבית נובע ממה שהחסידות מכנה כוח הבטול של משה שביטל את המימד הסובייקטיבי של מבנה הנפש הייחודי של אישיותו [וכידוע שפרצוף אבא בקבלה כנגד החכמה - כח מה, כח הבטול בנפש] ובכך התנבא ב"אספקלריה מאירה".

עריכה: הרב משה גנוט

א הפירוש הרגיל, שכביכול משה רואה את התמונה של הקב"ה קשה, שכן אין לו יתברך גוף או דמות הגוף.

הספק של הפוסטמודרניות בכל ה"קדוש" לכאורה לחברה, אפשר לומר שהיא הביאה גם ברכה בכך ששחררה את הסובייקטיביות באופן מוחלט מתכתיבים ודעות קדומות תפלות וטפלות.

מבחינה היסטורית הפוסטמודרניות, המרימה על נס את הסובייקטיביות, המשיכה למעשה את המהפכה המדעית של שהחלה במאה ה-17. כשם שהמהפכה המדעית שחררה את הטבע כביכול מכבלי הפילוסופיה ואפשרה בעזרת המתודה המדעית לטבע לומר את דברו בלי שידובבו אותו הפילוסופים עם דעות על"מה אמור להיות נכון", כך הפוסטמודרניות שחררה את החוויה הסובייקטיבית ואפשרה לאדם לחוות את מה שהוא בלי תכתיבים ומוסכמות הנוחחים "מלמעלה". על מצע זה נולדה למשל הדמוקרטיה שמאסה בהירארכיות החברתיות ושלטון האצילים והמלכים, תנועות לשחרור העבדים המורדות במוסכמה של עליונותו של הגזע הלבן ולבסוף התנועה לשחרור האשה (כפי שהפמיניזם נקרא בראשיתו) שערערה על הסדר הפטריארכלי של החברה.

בשנים האחרונות הגישה הפוסטמודרנית מתכוונת לערער לא רק על מבנה החברה ועל מוסכמותיה אלא חודרת יותר ויותר לתחום הפרט ומאפשרת לו להגדיר מחדש את זהותו המינית תוך שהיא מאתגרת את האובייקטיביות הטבעית של הגוף. שוב ושוב חוזרת הטענה שהאובייקטיביות אינה קיימת ורק החוויה הסובייקטיבית של הפרט יכולה להגדיר מהו האדם: אם אדם חווה את עצמו כשונה מהמין שקבע לו הטבע, אין בכך דבר, והוא יכול להכריע בסוגית מגדרו באופן עצמאי על פי הקריטריונים הסובייקטיביים שלו.

כשנתבונן על פרצוף האקדמיה התורנית נראה שהתנועות השונות לשחרור הסובייקט פעלו באופן כללי מלמטה למעלה. ראשון בא

מדוע לא נתן הקב"ה את התורה כבר לאברהם? אלא, כפי שהדגשנו בשני המאמרים הקודמים בסדרה זו, ה' חפץ בכך ששבע הספירות התחתונות, הסובייקטיביות יחסית, יגיעו לידי גרות עצמאית לפני שיתחברו ויזדווגו עם הכוח האובייקטיבי הבא מלמעלה והקשור עם שתי הספירות הגבוהות יותר, החכמה והבינה – כוחות השכל. על נבואתם של האבות להבשיל לכדי עבודת ה' מלמטה למעלה לפני שאורה המוחלט של תורת משה תופיע. נבואתם הסובייקטיבית של האבות לא נגזזה לאחר שהאיר אורה האובייקטיבי של תורת משה, אלא היא נכללה בה ומשה סיפר את סיפורם מתוך האור הישר של האספקלריא המאירה.

הפוסטמודרניות הסובייקטיביות

מעבר להקדמת התרופה למכה שיש בדברי תורתו של הבעל שם טוב, הרי שאת הפיצול המודרני בין האובייקט לסובייקט ניתן לתאר כרעידת אדמה שיצרה חיץ בין הגילוי האלוקי ובין התודעה האנושית הסובייקטיבית וגרמה לרבים להטיל ספק באובייקטיביות של החכמה האלוקית של התורה, ובכלל בכל הכללים האובייקטיביים לכאורה לפיהן פעלה החברה עד לעת החדשה.

עומק החיץ בין האובייקטיבי לסובייקטיבי הגיע אל שיאו לאחר מלחמת העולם השניה עם עלייתו של הפוסטמודרניזם. מחד, הפוסטמודרניזם הפיח רוח חיים במדעי הרוח והחברה והעצים ויפה את כוחו של האינדיבידואל וחוויותיו הסובייקטיביות. מאידך, הוא החליש את כוחן של תפיסות אובייקטיביות שהיו קיימות מאות ואלפי בשנים, שאת אמיתתן הלכאורה מוחלטת קיבלו כולם כמובנת מאליה. לצד הרעות החולות שהמיטה הטלת

ולבסוף, אנו עדים כעת לקידוש החוויה הסובייקטיבית בתחום הפסיכולוגיה והעמדתה בתחומים רבים כמו בהקשר של הזהות המינית כגבוהה יותר מהאמת האובייקטיבית הגופנית. מול כל אלה עומד היהודי ירא השמים משתומם ולעתים קרובות אינו מוצא את ידיו או את רגליו כשהוא מרגיש שקרקע הקיום הבסיסית של האמת התורנית האובייקטיבית נשמטת תחת רגליו. אולם, כמו ביחס לנבואה הסובייקטיבית של האבות שהיתה צריכה להתפתח בנפרד עד שהתכללה בתוך תורת משה, כך גם דינה של הסובייקטיביות האקדמית ותחומי הידע הכלליים השונים להתכלל בסופו של דבר בתוך "תורה [חדשה] מאתי תצא".

יחוד יראה נורא

מורנו הבעל שם טוב היה רגיש במיוחד לבעיה זו של ההבחנה בין הסובייקטיבית של האדם אל מול רצונו האובייקטיבי של הבורא ובחושיו הרוחניים החדים חזה שהאנושות הולכת לקראת מציאות שבה הבחנה זו תקשה ואף תמנע מבני האדם להאמין באמונה פשוטה שאכן קיים גילוי אלוקי אבסולוטי ואובייקטיבי. הבעל שם טוב, מצא אצל יעקב אבינו דוגמא מכוננת ליכולתו של הפרט לכלול את הסובייקט עם האובייקט. על יעקב נאמר, "וַיִּקַּח יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכַן יֵשׁ הוֹי בְּמִקּוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי. וַיִּרְא וַיֹּאמֶר מַה נֹּרָא הַמִּקּוֹם הַזֶּה" (בראשית כח, טז-יז). גילוי ה' התחיל אצל יעקב עם החופש להרגיש את החוויה הסובייקטיבית של הנוכחות האלוקית שחוה תוך כדי שנתו. אך יעקב לא נשאר עם התחושה הסובייקטיבית הזו לבדה. לאחר שהבשילה הוא העלה אותה, חיבר אותה עם ממד והבנה אובייקטיבית: תחושותיו אינן מנותקות מהמציאות הסובבת אותן, ומותרמות

השחרור הפוליטי מההירארכיה המלוכנית/אצילית שכנגד מדעי המדינה וספירת המלכות (ובמקומה קידוש הדמוקרטיה שלמעשה מקדשת את עצמה). לאחריו הפכה התקשורת דמוקרטית ושוויונית יותר עם עלייתם של שירותי חדשות וכתביה חופשיים מעול המלכות כנגד ספירת היסוד (עיתונות חופשית נחשבת ל"כלב השמירה של הדמוקרטיה")⁷. כנגד ספירת הווד אנו מוצאים את הכלכלה החופשית, השוק החופשי, והקפיטליזם. דומה שלא היה תחום בו הורגשה פעולת הסובייקט כמו בחינוך (שכנגד ספירת הנצח) ובמהפך ממורים והורים חמורי סבר המלמדים את תלמידיהם לקח ומוסר לכיוון של "חנוך לנער על פי דרכו", הכל מתוך רצון לקדש את החוויה הסובייקטיבית של התלמיד.

ברפואה שכנגד ספירת התפארת חודרת יותר ויותר התודעה שעל המערכת הרפואית לאפשר למטופל את חופש הבחירה לטיפול בדרך ועל ידי מי שהוא חפץ בהם.

בהמשך הגיעו התנועות השונות לשינוי פני החברה שכנגד מדעי החברה (ספירת החסד) והמשפט (ספירת הגבורה) על פיהן תפקידן של רשויות החוק אינו לכוף מערכת חוקים אבסולוטיים ואובייקטיביים, אלא לעודד את הפרט ולהגן עליו בפני האליטה המחוקקת החפצה בשימור ההירארכיות הקיימות!

ה בקורת המקרא הנה תולדה של החופש האקדמי והתקשורת. למרות פגיעתה המדומה והמועטה בתורה, הרי שהיא גם הרסה עד היסוד את היכולת של הנוצרים להאמין באמיתות "הברית החדשה", בבחינת "שקר נחלו אבותינו" (ירמיהו טז, יט).

1. בהתחשב בכך שכונתם העליונה של השופטים ה"מסחררים" מעול האובייקטיביזם השמרני היא להגן על הסובייקט, לא קשה להבין כיצד הם מבחינים אצל הנדון "הלנו הוא אם לצרנו". כך תושבי גוש קטיף לא מצאו אצלם אוזן קשבת, גם כנגד רמיסת השלטון את זכויותיהם האזרחיות כי המשפט הפוסטמודרני מטרנו לפרק את ההירארכיות האובייקטיביות אותן ייצגו התושבים בעצם הכפה שעל ראשם ורצונם לנחול את הארץ.

זרות ובה טמון המפתח לגאולת השכינה, פדייתה מגלותה, וביאת המשיח.

הגאולה שבמפגש בין הידע הסובייקטיבי והאמת האובייקטיבית

מה שנכון לפרט נכון לכלל כפי שראינו ביחס לנבואת האבות מול נבואת משה. צריך לדעת שגם עלייתה של הסובייקטיביות בעקבות הפוסטמודרניות מאתגר אותנו להעלות אותם למפגש עם האמת האבסולוטית של תורת משה. כשמדובר בחכמה אנושית, הרי שבשלב ראשון עליהן להזדקק ולהתקן במפגש עם המתמטיקה והמדעים המדויקים. אך סופן שיתכללו בתוך התורה, על כל האמת האלוקית שבה. גם מפגש זה הוא חלק של "יחוד קוב"ה ושכינתיה" וגם הוא חלק מהגאולה האמיתית והשלמה.

להכרה האובייקטיבית שהמקום בו ישן הוא אכן מקום נורא – כלומר מקום מעורר יראה. לחווייה הסובייקטיבית מסקנה אופרטיבית: "אין זה כי אם בית א-להים וזה שער השמים" (שם שם, יח), כלומר שבמקום זה שהוא שער השמים ראוי לבנות בית לה'. חיבור החווייה הסובייקטיבית והעלאתה לצורך עבודת ה'.

הבעש"ט הסביר שמכאן אנו למדים שבדורותינו, כל מה שהאדם חווה בהרגשתו באופן סובייקטיבי יש לזהות עם השכינה. כאשר החוויית הסובייקטיביות הנן של קדושה וטהרה או כמו אצל יעקב, יראת ה' – או אז, ייחודם וחיבורם עם האמת האובייקטיבית של התורה מממשת את היחוד הידוע "ליחודא קודשא בריך הוא ושכינתיה". אך אם הן אינן כאלו, על האדם להעלות את הסובייקט שלו ממקומו הנפול ולמלאו בעניינים ובחוויית ראויות. העלאה זו נקראת העלאת מחשבות

דעת

פסיכולוגיה

פירוק הזהות המגדרית

גבורה

משפט

זכויות הפרט

חסד

סוציולוגיה

פירוק ההירארכיות הפטריארכליות

תפארת

רפואה

זכויות החולה

נצח

חנוך

התלמיד במרכז

הוד

כלכלה

שוק חופשי, קפיטליזם

יסוד

תקשורת

עתונות, חופש הביטוי

מלכות

מדעי המדינה

דמוקרטיה

רמז בפרשה

מתמטיקה בפרשת השבוע

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הוּא' אֶ-לֵהִינוּ הוּא' אֶחָד.... וְכִתְבֶתֶם עַל מַזְזוֹת בֵּיתְךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ
[דברים ו, ד-ט]

חשמל עליות

כל פרשה חולקה על ידי חז"ל ל-ז עליות (מגילה פ"ד מ"ב) והן כנגד שבע הספירות התחתונות מחסד עד מלכות (שושן סודות אות תצז); זהו נושא סדרת הספרים שלנו "עמודיה שבעה". מכיוון שבחמשה חומשי תורה יש 54 פרשות, יש בהן בסך הכל 378 חלקים-עליות, סוד **חֲשֵׁמֶל** וכן **בְּשָׁלוֹם**, המלה החותמת את פרק כט בתהלים "הוּא' יְבָרְךָ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם", הפרק שבו מופיעים שבעה הקולות אליהן לפי חז"ל מקבילות ז עליות בכל פרשה (ברכות כט, א).

והנה, סוד ה**חֲשֵׁמֶל** של פרשות התורה קשור במיוחד עם פרשתנו, ואתחנן, שכן עד סוף פרשת דברים יש **חש** עליות ומפרשת ואתחנן עד סוף התורה עוד **מל** עליות. פרשת "שמע" מופיעה בששי של ואתחנן, והיא העליה שכנגד ספירת היסוד. מתחילת התורה היא העליה-החלק ה-314 ששווה **ש-ד**, שם היסוד בקבלה. כאשר נוסף את מספר החלק 314 לערך הפסוק הראשון של פרשת שמע, **"שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הוּא' אֶ-לֵהִינוּ הוּא' אֶחָד"** ששווה 1118, ובו מצות היחוד, יעלה הכל 1432 ששווה 4 פעמים **מְשִׁיחַ** ועוד.

סדרת פרשיות שמע

נשתמש כעת בתופעה המיוחדת הזו של **חֲשֵׁמֶל** עליות-חלקים כדי להתבונן מתמטית במיקום פרשות קריאת שמע. אם נחשב, נמצא ששלש הפרשיות אותן

עריכה: הרב משה גנוט

אנו קוראים כל יום ב"קריאת שמע" מופיעות בחלקים: 314, 321 (וְהָיָה אִם שָׁמַעְתָּ; דברים יא יג-כא) ו-259 (וַיֵּאמְרוּ; במדבר טו, לו-מא). אפשר לעשות מהן סדרה רבועית ונגלה שיש רק עוד מספר חיובי אחד, 128, בסדרה.

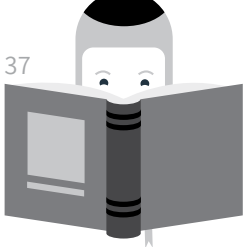
314 321 259 128

7 -62 -131

-69 -69

והנה, פלא על פלא: ג פרשיות קריאת שמע נמצאות בפרשות ואתחנן, עקב ושלת, הפרשות ה-45, ה-46 וה-37 בתורה. 45 ועוד 46 (שווה 91, יחוד הוּא' אֶדְנִי) ועוד 37 שווה 128, גם כן! החלק-העליה ה-128 בתורה הוא "שני" של פרשת תרומה. אמנם, יש שתי שיטות אם "שני" של פרשת תרומה כולל את פרשת המנורה, וְעֵשִׂיתָ מִנְרַת זָהָב טְהוֹרָה, או לא. אם נכלול את פרשת המנורה, יש בעליה זו ג פרשיות המתחילות: וְעֵשִׂיתָ כַּפֹּרֶת (שמות כה, יז), וְעֵשִׂיתָ שֵׁלֶחַן (שם שם, כג), וְעֵשִׂיתָ מִנְרַת זָהָב (שם שם, לא). והנה, **כַּפֹּרֶת שֵׁלֶחַן מִנְרַת זָהָב** שווה 1792 או 14 (**זָהָב**) פעמים 128, מספר העליה-החלק מתחלת התורה!

אם נתבונן בשלש הפרשיות שיש בעליה ה-128 הנ"ל, נמצא שהן מקבילות ל-ג הפרשיות של קריאת שמע. כיצד? הכפרת שעליה הכרבים היא סוד היחוד של שמע, הפרשה הראשונה. השלחן, מקור שפע ופרנסה מן השמים, מקביל לפרשה שניה שגם בה סוד הפרנסה, וְנִתַּתִּי מִטָּר... וְנִתַּתִּי עֵשֶׂב... וְאֶכְלֶתָ וְשִׁבְעָתָּ. ופרשת המנורה, סוד הראיה, מקבילה לפרשת ציצית, וְיָרְאִיתֶם אֹתוֹ, לאור המנורה.

אליקות בפשיטות המדור לילדים

להבין טוב יותר את הנושא. חסיד אָחַד יֵצֵא לְמַסַּע מִגְבִּית עֲבוּר אַחַת הַיְשִׁיבוֹת שְׁבַעֲרֹ. הוּא עֵבֶר מְקוּמוֹת שׁוֹנִים וְקִבֵּץ נְדָבוֹת הַגּוֹנוֹת. בְּדַרְכּוֹ נִקְלַע לְמְקוֹם שְׁתוֹשְׁבָיו לֹא נִמְנוּ עַל עֵדַת הַחֲסִידִים וְאִפְלוּ הִתְנַגְדּוּ לְשִׁיטָתָם. אוֹתוֹ חָסִיד הָיָה בְּמִבְּוֵחָה. מֵצֵד אָחַד לֹא רָצָה לְהִסְתִּיר אֶת זְהוּתוֹ וְלִגְבוֹת אֶת הַתְּרוּמוֹת בְּרַמְיָה, אָךְ מֵצֵד שְׁנַי אִם הָיָה חוֹשֵׁף אוֹתָהּ הָיָה נוֹתֵר אֲרָנְקוֹ רִיק... וְאִזּוֹ הַבְּרִיק לוֹ הִרְעִינוּ הַבָּא: "מִי אַתָּה וְלָמִי אַתָּה?" הִתְקַף הַחֲסִיד בְּשִׂאלוֹת בְּבִית הַפְּנֵסֶת הָרֵאשׁוֹן שְׁנִכְנַס אֵלָיו, "תִּגִּיד, מָה אַתָּה חוֹשֵׁב עַל הַחֲסִידִים?"

הִרְהַר הַחֲסִיד קְלוֹת וְהִשִּׁיב: "הֵם? כָּל הַיּוֹם חוֹשְׁבִים רַק עַל עֲצָמָם."

הַתְּשׁוּבָה עֲשֵׂתָה רוֹשֵׁם כְּנָה, אֲבָל הַחִקְיָה עוֹד לֹא הִסְתַּיְמָה: "וַיִּמָּה אַתָּה חוֹשֵׁב עֲלֵינוּ, הַלְמַדְנִים?"

וְהַחֲסִיד יוֹרָה בְּבִטְחָה: "אַתֶּם, אֵין מָה לוֹמֵר, רוֹאִים שְׂאֵתֶם חוֹשְׁבִים כָּל הַיּוֹם עַל ה' יִתְבָּרָךְ!"

נֵה, אַחֲרֵי תְּשׁוּבוֹת כְּאֵלוֹ בָּא הַקָּהֶל כְּבָר עַל סְפוּקוֹ. הַחֲסִיד הִרְשָׁה לַעֲרֹךְ בְּעִיר אֶת סִבָּב הַמְּגַבִּית וְהִצְלִיחַ לְאַסֹּף בּוֹ סְכוּם נָאֵה. לְפָנָי צָאֲתוֹ אֶת הָעִיר נִגְשׁ הַחֲסִיד אֶל נִכְבְּדֵי הָעִירָה. הוּא מְכַרַח לְהִסְבִּיר אֶת פְּנִינֹתָיו הָאֲמִתִּיּוֹת.

הַפְּרָשָׁה שְׁלָנוּ מְלֵאָה בַּחֲסִידוֹת! נִפְגַּשׁ בָּהּ רַפְּזוֹ גָּדוֹל בְּמִיחָד שֶׁל הַדְּרָכוֹת בְּקִשְׁר שְׁלָנוּ עִם ה': אֶת מִצְוֹת הָאֲמוּנָה בַּה', יְסוּד הַתּוֹרָה כְּלָה - "אֲנִכִּי הוּי אֱלֹהֶיךָ"; אֶת הַצְּוִי עַל שְׁלִילַת עֲבוֹדָה זָרָה - "לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אַחֲרַיִם עַל פְּנֵי"; אֶת מִצְוֹת הַהִכָּרָה בְּאַחֲדוֹת ה' - "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הוּי אֱלֹהֵינוּ הוּי אָחַד"; אֶת מִצְוֹת אֶהְבֵּת ה' - "בְּכָל לִבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מַאֲדְךָ"; וְאֶת מִצְוֹת הַיְרָאָה מִפְּנֵי - "אֶת הוּי אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאוֹתוֹ תַעֲבֹד".

הָאֲמֵת, קִשָּׁה לִי לְהַחְלִיט עַל אִיזוֹ מְהֵן נְדַבֵּר. כָּל אֶהוּבוֹת. זֶה מְזַכֵּיר לִי אֶת הַשְּׂאֵלָה הַמְּרַגֵּזָה: "אֶת מִי אַתָּה אוֹהֵב יוֹתֵר - אָבִא אוֹ אִמָּא?... אִזּוֹ אוֹלֵי פְּשׁוּט נִסְפָּר סְפוּר, שְׁיִלְמַד אוֹתָנוּ מִשְׁהוּ עַל כָּלָן. אַתֶּם יוֹדְעִים מָה הַנוֹשֵׂא הַכִּי 'חִם' אֲצֵל חֲסִידִים? לְהַתְּבוּנָה בְּאֵלְקוֹת. מִן הַסְּתָם, כָּל יְהוּדֵי רוּצָה לְהִיֹּת קְשׁוּר לַה' - לְלַמֵּד תּוֹרָה וְלִלְקַח בְּדַרְכָּיָה - אֲבָל חֲסִידִים רוּצִים יוֹתֵר מְזָה. שְׁה' לֹא יִהְיֶה רַק 'שִׁם', לְמַעֲלָה, רְחוּק וּמְנַכֵּר, אֲלָא שְׁהַקְּשֵׁר בִּינֵינוּ יִהְיֶה חִי. כְּדִי שְׁהַדְּבַר יִהְיֶה 'נוֹגַע' לָנוּ, בּוֹעֵר בְּעֲצָמוֹת, עֲלֵינוּ לְתַקֵּן קוֹדֵם אֶת הַהִשְׁקָפָה שְׁלָנוּ, וְזֶה נִקְרָא לְהַתְּבוּנָה.

עַל מִי אַתָּה חוֹשֵׁב?

אֲנִי רוּצָה לְסַפֵּר לָכֶם סְפוּר שְׁיַעֲזֹר לָנוּ

עולמות בפשיטות אולקות בהתחזשות

ומנהל אותו, שְׁהוּא גְדוֹל וְקָדוֹשׁ. מִי מִכֶּם שְׁחוֹשֵׁב עַל כֶּה בְרָצִינּוֹת יוֹדֵעַ שְׁבַעֲצָם, אֵין שׁוּם דָּבָר בְּעוֹלָם מְלַבְדּוֹ. עֲבוּרְכֶם, הַלְמַדְנִים הַגְּדוֹלִים, זֶהוּ חֲדוּשׁ, וְעַל חֲדוּשׁ חוֹשְׁבִים לְלֹא הָרָף. אִם 'אֵין עוֹד מְלַבְדּוֹ, מָה יִהְיֶה עָלֵינוּ?!"

"יותר מכּוֹף", הַמְשִׁיב הַחֲסִיד וְעַקֵּא, "לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יֵשׁ מֵאַתְּכֶם הַרְבֵּה צְפוּיֹת וְדַרְשִׁיטוֹת, וְזֶה כִּכָּר מִתְחִיל אֶפְלוֹ לְאֵים עֲלֵיכֶם, אִזּוּ לֹא פִלֵּא שְׁאַתֶּם חוֹשְׁבִים עָלָיו כֹּל הַזְּמַן?...!"

אולקות בפשיטות, עולמות בהתחזשות

"אֲנַחְנוּ, הַחֲסִידִים", מִמְשִׁיב הַחֲסִיד וּמִסְבִּיר, "לֹא מְשַׁלְמִים כָּלֵל וְכָלֵל. מִמְשִׁ לֹא. אֲבָל דָּבָר אֶחָד פְּשוּט וּבְרוּר לָנוּ – קִיּוּמוֹ שֶׁל ה' יִתְבָּרַךְ. הוּא 'הִיָּה, הוּוֹה וְיִהְיֶה' – הִיָּה לְפָנָי, יִהְיֶה גַם אַחֲרָי, וְגַם כָּעֵת 'אֵין עוֹד מְלַבְדּוֹ. אֲנַחְנוּ מִמְשִׁ לֹא צְרִיכִים לְהַרְהֵר בַּחֲדוּשׁ הַזֶּה. זֶהוּ הַדָּבָר הַכִּי פְּשוּט שְׁקִים אֶצְלָנוּ."

"דָּבָר אֶחָד מִמְשִׁ לֹא מוּבָן לָנוּ", מוֹסִיף הַחֲסִיד וּמִקְשֶׁה: "אִם רַק קִיּוּמוֹ שֶׁל ה' יִתְבָּרַךְ הוּא הַאֲמִתִּי, וְכָל דָּבָר אַחֵר שְׁאֵינּוּ הוּא הַנּוֹ דְמִיוֹנִי וְחוּלָף – הֵאֵם אֲנִי בְּכָלֵל קִים? כִּיצַד יִתְכַּן שְׁיֵשׁ מִיִּשְׁהוּ חוּץ מִמֶּנּוּ? וְאִם כֵּן, לְשֵׁם אֵיזוֹ מִטְרָה ה' בְּרָא אוֹתִי? לְמָה הוּא זְקוּק לִי? כָּל הַשְּׂאֵלוֹת הַלְלוּ גוֹרְמוֹת לָנוּ, הַחֲסִידִים, לְחַשֵּׁב עַל עֲצִמְנוּ לְלֹא הָרָף...!"

יֵשׁ דְּבָרִים שְׁפִשׁוּטִים וּבְרוּרִים לְכָל אֶחָד וְלָכֵן הוּא כָּלֵל לֹא חוֹשֵׁב עַל קִיּוּמִם. מִיִּשְׁהוּ מֵאַתְנּוּ מְטָרַד מֵהַשְּׂאֵלָה כִּיצַד יוֹרֵד הַאֲכָל שֶׁהוּא לוֹעֵס בְּפִיו אֶל תוֹךְ הַקִּבָּה? עוֹלָה לוֹ הַחֲשֵׁשׁ אוֹלֵי הַאֲכָל יִתְקַע בְּדַרְכּוֹ בְּצַנּוֹר הַנְּשׁוּט? לֹא. לְמָה? כִּי זֶה טִבְעֵי אֶצְלִי, וְעַל טִבְעֵי אֵין צָרָךְ לְחַשֵּׁב. עַל מָה אֲנִי כֵּן חוֹשֵׁב? עַל דְּבָרִים חֲדָשִׁים. עַל הַטִּיּוֹל לְרַמַּת הַגּוֹלָן בְּשִׁבּוּעַ הַבָּא, לְמִשְׁל. אֲדַמֵּין לְעֲצָמֵי לְלֹא הָרָף מֵה צְפוּי לָנוּ בַּמְסַלּוֹל, בְּאֵלוֹ בְּרִכּוֹת מִים נוֹכַח לְרַחֵץ וּמַה יִקְרָה אִם בְּדִיּוֹק בְּאוֹתוֹ יוֹם יִהְיֶה עֲמָס חֵם וְנֶאֱלָץ לְשַׁנּוֹת אֶת הַמְסַלּוֹל.

וְכֶה פְּנֵה אוֹתוֹ חֲסִיד אֶל תּוֹשְׁבֵי הַעֵיָרָה: "יִהוּדִים יְקָרִים, אֲגַלֶּה לְכֶם אֶת הַאֲמִת. אֲנִי אֶכֶן מִשְׁתַּיָּךְ אֶל עֲדַת הַחֲסִידִים, אֲבָל דּוֹבֵר אֲמִת אֲנִכִּי, וְאִסְבִּיר אֶת עֲמָק דְּבָרֵי. אַתֶּם בְּאֲמִת אֲנִשִּׁים כְּשִׁרִים. לוֹמְדִים, מִתְפַּלְלִים, מְקִימִים מִצּוֹת בְּהַדוּר – הַכֹּל טוֹב. אֲבָל חֲסַר מִשְׁהוּ הַרְבֵּה יוֹתֵר בְּסִי. אַתֶּם עֲצִמְכֶם. הַקִּיּוּם שְׁלַכְּם בְּעֵינֵיכֶם הַנּוֹ בְּרוּר וּמוּבָן מֵאֲלֵינוּ. אַתֶּם חַיִּים וְנוֹשְׁמִים – נִרְדָּמִים בְּלִילָה וְקָמִים בַּבֶּקֶר, אוֹכְלִים וְעוֹבְדִים – וְכָל זֶה בְּרוּר וּפְשׁוּט עֲבוּרְכֶם. אֵין לְכֶם עַל כֶּה שׁוּם סִפְק אוֹ תְמִיָּהָה. הִנֵּה, אֲנִי קִים! וְכֶה גַם הַעוֹלָם הַזֶּה – מוּחֲשֵׁי וּמִצִּיאוֹתֵי."

"מְלַבֵּד כָּל זֹאת, נֶאֱמַר לְכֶם עוֹד דָּבָר: שְׁיֵשׁ ה' בְּעוֹלָם... הוּא זֶה שְׁבָרָא

וּלְהֵבִיא אוֹתָם לְכָל מְקוֹם. אֲבָל מָה? יֵשׁ בְּתוֹכִי, בְּתוֹךְ כָּל אֶחָד מֵאַתְּנֹה, 'מִתְנַגֵּד' קִטָּן שֶׁלֹּא מוֹתֵר, וְהוּא מִי שְׁגוֹרֵם לִי לְהִתְנַגֵּד לְקִדְשָׁהּ.

מָה אוֹמֵר לִי אוֹתוֹ 'מִתְנַגֵּד' שֶׁבְּתוֹכִי? לֹא, אֵל תַּחֲשֹׁבוּ. הוּא לֹא רוֹצֵה שְׂאֲעֻשֶׂה מִמֶּשׁ עֲבֵרוֹת, חֲלִילָהּ. הוּא רַק דּוֹאֵג שֶׁלֹּא אֲגַזִּים. שְׂאֲסַתְּפֵק בְּמוֹעֵט, שְׂאֲנִהֵג לְפִי שׁוֹרֵת הַדִּין וְאֲקַיֵּם רַק מָה שְׁחַיְבִים. לְהוֹסִיף, לְהִדַּר וְלַעֲלוֹת הַקִּדְשׁ אֲצִלוּ לֹא בְּתַפְרִיט.

אֲזִי אֶת ה'מִתְנַגֵּד' הִזָּה צְרִיף לְהַעֲמִיד בְּמְקוֹם. עָלִינוּ לְאַרְגֵּן מִקְדָּשׁ אֶת הָרֵאשׁ לְפִי הַסֵּדֵר הַחֲסִידִי שֶׁל "אֲלֵקוּת בְּפִשְׁטוּת וְעוֹלָמוֹת בְּהִתְחַדְּשׁוֹת!"
לְחַיִּים! שִׁבְתְּ שְׁלוֹם וּמְבֹרָךְ! **וְשִׁ**

נְשַׁתְּמֵשׁ בְּמִנְחִים הַחֲסִידִיִּים: אֲצִל אוֹתָם 'מִתְנַגֵּדִים' מוֹנַח בְּצוּרָה פְּשׁוּטָה כִּי ה"עוֹלָמוֹת בְּפִשְׁטוּת" – קִיּוּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם אֵינוֹ חֲדוּשׁ. הַחֲדוּשׁ עֲבוּרָם הוּא קִיּוּמוֹ שֶׁל הַבּוֹרָא, וְלִפְיָךְ "אֲלֵקוּת בְּהִתְחַדְּשׁוֹת". לְעַמְּתָם, אֲצִל הַחֲסִידִים הַהֲגִיוֹן עוֹבֵד בְּדַיּוּק הַפּוֹךְ: "אֲלֵקוּת בְּפִשְׁטוּת" וְאֵלוֹ ה"עוֹלָמוֹת בְּהִתְחַדְּשׁוֹת".

ה'מִתְנַגֵּד' שְׂבִיתוֹכִי

מֵאֲזוֹ חָלְפוּ שָׁנִים רַבּוֹת וְשִׁיטַת הַבַּעַל שָׁם טוֹב כְּבָר פְּשׁוּטָה בְּעוֹלָם. 'חֲסִידִים' ו'מִתְנַגֵּדִים' נוֹתְרוּ רַק שְׁמוֹת, כִּי אֵין לְמַעֲשֶׂה מִי שְׂמִתְנַגֵּד הַיּוֹם לְדַבְּרֵיוֹ הַקְּדוּשִׁים. יֵשׁ רַק יְהוּדִים שֶׁלֹּא זָכוּ לְשִׁמְעַע אוֹתָם, וְעָלִינוּ מוֹטֵל לְהַפְיֵץ

שֵׁאלת השבוע: כִּיצַד יִתְכַּן שְׂדוּקָא מִי שְׁחוֹשֵׁב עַל עֲצֻמוֹ לֹלֵא הָרֶף

קָשׁוּר לֵה' יוֹתֵר מִמִּי שְׁחוֹשֵׁב עָלָיו בְּתַמִּידוֹת?

בֵּין הַפּוֹתְרִים נִכְוֵנָה יִגְרַל מִשְׁחַק קֶפֶסָה.

תְּשׁוּבוֹת יֵשׁ לְשַׁלַּח לְדַא"ל maosime@gmail.com אוּ בְּטֵלְפוֹן 079-9211452

עַד יוֹם ב' הַקָּרוֹב. זוֹכֵי הַשְּׁבוּעָה: יְלָדֵי מִשְׁפַּחַת הַכַּס יְרוּשָׁלַיִם

הַפְּרָסִיָּה בַחֲסוּת:

צעצועי רוזנפלד

יפ"ו 34 ירושלים | טלפקס 02-6240854

היצירה התורנית

נובעת והולכת מאז מתן תורה, כאשר עם מהלך

הדורות מושם הדגש יותר ויותר על התורה שבעל פה הנוצרת מקרב עם ישראל וחכמיו שבכל דור – "אשר נתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו". התורה המסורה לנו משמים מדור לדור לא תהא מוחלפת, אך האתגרים החדשים שבכל דור, שינויי האופי, הידע והתרבות, מצמיחים גם חידושי תורה באופי המותאם לאותו דור ובכך מגלים את השכינה ("דבר ה'") המלובשת במציאות.

זהו התפקיד המיוחד של כל דור בכלל ושל כל נשמה בפרט, כדברי אדמו"ר הזקן בתניא: "ולכן באים העליונים לשמוע חידושי תורה מהתחתונים מה שמחדשים ומגלים תעלומות החכמה שהיו כבושים בגולה עד עתה וכל איש ישראל יוכל לגלות תעלומות חכמה ולחדש שכל חדש הן בהלכות הן באגדות הן בנגלה הן בנסתר כפי בחי' שרש נשמתו ומחוייב בדבר להשלים נשמתו בהעלאת כל הניצוצות שנפלו לחלקה ולגורלה כנודע".

במובן מסוים, זו תכלית גליון "ואביטה" בכל שבוע – להביא לפני הקוראים חידושים טריים ממעין היצירה התורנית ולהמחיש כי עודנו נובע בכל תוקף. הגליון הנוכחי פותח בנקודה מתוך דברי הרב גינזבורג שליט"א בטקס הענקת "פרס היצירה התורנית", העוסקת בדיוק בנקודה של נביעת התורה "מפי עצמו" של כל יהודי – נביעה שהיא-היא היעוד העיקרי של הגאולה.

בשולי הדברים, עקב הרעש התקשורתי שהתחולל סביב הענקת הפרס, יודגש שדווקא היעוד של גילוי האלקות מתוך העולם – שעיקר מימושו בארץ ישראל וב"תורת ארץ ישראל" – תובע גם את גילוי התורה לכל אומות העולם, בגילוי שה' הוא "מלך העולם" ובבנין המקדש כ"בית תפלה לכל העמים".

מעוניין להצטרף לצוות המפיצים של **ואביטה**?

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח מייל לכתובת: **itiel@pnimi.org.il**

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון במספר **079-9211452**

לפניות בנושא העלון: **052-4295164**

pnimi.org.il

לרכישת ספרים ודיסקים של הרב גינזבורג בירושלים: **02-6761901** בין השעות 18:00-21:00 בלבד